

Határozatok Tára

MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2018. február 27.¹

C-135/16. sz. ügy

**Georgsmarienhütte GmbH,
Stahlwerk Bous GmbH,
Schmiedag GmbH,
Harz Guss Zorge GmbH
kontra
Bundesrepublik Deutschland**

(a Verwaltungsgericht Frankfurt am Main [Frankfurt am Main-i közigazgatási bíróság, Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Érvényesség elbírálása érdekében előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés – Az SA.33995 (2013/C) (korábbi 2013/NN) számú állami támogatásra vonatkozó eljárásban 2014. november 25-én hozott (EU) 2015/1585 bizottsági határozat – A megújuló energiák számára nyújtott német támogatás – Az EEG-pótdíj maximalizálása az energiaigényes vállalkozások számára – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatósága – A TWD ítélkezési gyakorlat alkalmazása – Az állami támogatás fogalma – Előny – A támogatás szelektivitása – Állami források átruházása – Állami hatóságok által ellenőrzött magánszereplők közötti pénzmozgások”

1. A 2012. január 1-jétől hatályos német szabályozás a megújuló energiaforrásokból származó villamos energia termelésének előmozdítására irányuló mechanizmust vezetett be (a továbbiakban: EEG villamos energia). Konkrétan egy támogatási rendszert vezetett be az ilyen típusú energia termelői számára, akiknek átvételi árral és piaci prémiumokkal biztosította a piacon értékesített villamos energia áránál magasabb áron történő értékesítést.

2. Az említett támogatási rendszer finanszírozására pótdíjat fogadtak el (a továbbiakban: EEG-pótdíj), amelyet a gyakorlatban a végső fogyasztóknak kell megfizetniük. A vasúti társaságok, és azon vállalkozások, amelyek nagy mennyiségben fogyasztanak villamos energiát (a továbbiakban: energiaigényes vállalkozások)², főszabály szerint szintén az EEG-pótdíj hatálya alá tartoztak. A német jogalkotó azonban úgy döntött, hogy számukra csökkenti a pótdíjat olyan intézkedésként, amely hozzájárul a költségeik csökkentéséhez, és ennél fogva a versenyképességük fenntartásához.

¹ Eredeti nyelv: spanyol.

² Az olasz terminológiából származó neologizmust az IRCCS – Fondazione Santa Lucia ügyre vonatkozó indítványban (C-189/15, EU:C:2016:287) használtam. Bár az említett előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát képező olasz rendszer a jelen ügghöz hasonló vonásokat mutatott, abban az ügyben azonban az állami támogatásként való minősítéssel kapcsolatos problémák nem vetődtek fel.

3. 2014. november 25-én az Európai Bizottság megállapította, hogy az EEG-pótdíj említett vállalkozások tekintetében alkalmazott csökkentése állami támogatásnak minősül, amely csak akkor egyeztethető össze a belső piaccal, ha az SA.33995 (2013/C) (korábbi 2013/NN) számú állami támogatásról (végrehajtotta Németország a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia és az energiaigényes vállalkozások támogatása érdekében) szóló (EU) 2015/1585 bizottsági határozat 3. cikkében részletesen meghatározott bizonyos feltételeket figyelembe vesznek.³

4. Azon (az EEG-pótdíj csökkentése formájában megnyilvánuló) támogatásokat, amelyek a 2015/1585 határozatban megjelölt feltételeknek nem feleltek meg, a belső piaccal összeegyeztethetetlennek minősítették. Mivel a Georgsmarienhütte GmbH csoport néhány vállalkozásával kapcsolatban ez történt, a német hatóságok a határozat végrehajtása érdekében haladéktalanul a vonatkozó összegek visszafizetését követelték tőlük.

5. A támogatások összegének visszafizetésére kötelezett néhány vállalkozás a kérdést előterjesztő bíróság előtt megtámadta a német hatóságok döntését arra hivatkozással, hogy a 2015/1585 határozat nem érvényes. A német kormány ugyanezen határozattal szemben megsemmisítés iránti keresetet terjesztett a Törvényszék elé (T-47/15. sz. ügy), amely 2016. május 10-i ítéletével elutasította azt.⁴

6. Az alapügyben eljáró bíróság, amely elfogadja azon vállalkozások érvelését, amelyek a 2015/1585 határozat ellen e bírósághoz fordultak, e határozat érvényességének elbírálása érdekében előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszt elő, amely kérelem mind eljárásjogi, mind anyagi jogi szempontból különös nehézségeket okoz.

7. Az eljárásjogi nézőpontot illetően a Bíróságnak a TWD Textilwerke Deggendorf ítélezési gyakorlat⁵ jelen ügghöz hasonló olyan ügyben történő alkalmazásával kapcsolatban kell állást foglalnia, amelyben több vállalkozás inkább a nemzeti bíróságok előtt támadja meg a Bizottság által jogellenesnek nyilvánított támogatások visszafizettetésére irányuló nemzeti határozatokat.

8. A Bíróságnak különösen azt kell tisztáznia, hogy: a) előnyben részesíti-e a megsemmisítés iránti közvetlen keresetet, és elfogadhatatlannak nyilvánítja-e a hasonló tartalmú előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket; vagy b) ellenkezőleg, lehetőséget nyújt-e a vállalkozások számára, hogy a nemzeti bíróságok előtt keresetet indítsanak, arra kérve e bíróságokat, hogy az érvényesség elbírálása érdekében előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek elő a támogatást jogellenesnek nyilvánító bizottsági határozat tekintetében.

9. Az anyagi jogi nézőpontot illetően a jogvita az energiaágazatra irányuló állami támogatásokkal kapcsolatos ügyek hosszú sorába illeszkedik. Az EEG-pótdíj meghatározott energiaigényes vállalkozások számára történő csökkentése a PreussenElektra ítélezési gyakorlatban⁶ és az Association Vent De Colère! és társai ítélezési gyakorlatban⁷ vizsgált intézkedések közé helyeződik. A Bíróságnak a jelen esetben azon jogvitát kell megoldania, amely a magánszereplők által mozgósított pénzügyi forrásoknak a magasabb vagy alacsonyabb szintű állami ellenőrzéséről mint az állami támogatás fogalmát meghatározó tényezőről szól.

3 HL 2015. L 250., 122. o.

4 Németország kontra Bizottság ítélet, T-47/15, EU:T:2016:281. A német kormány ezen ítélettel szemben fellebbezést nyújtott be, amely a Bíróság előtt még folyamatban van (C-405/16 P, Németország kontra Bizottság ügy).

5 1994. március 9-i ítélet, C-188/92, a továbbiakban: TWD-ítélet, EU:C:1994:90.

6 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160).

7 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851).

I. Jogi háttér

A. Az európai uniós jog: a 2015/1585 határozat

10. Az 1. cikk szerint:

„Az Erneuerbare-Energien-Gesetz 2012 (2012. évi EEG-törvény) alapján odaítélt, megújuló energiaforrásokból, valamint bányagázból előállított villamosenergia-termelés előmozdításáért nyújtott állami támogatás – ideértve a finanszírozási mechanizmusát –, melyet Németország a Szerződés 108. cikkének (3) bekezdését megsértve, jogtalanul léptetett hatályba, a Németország által az I. mellékletben megállapított vállalás végrehajtása mellett a belső piaccal összeegyeztethetőnek minősül.”

11. A 3. cikk szerint:

„(1) A megújuló energiaforrásból származó energiatermelés támogatásának finanszírozásával összefüggő pótdíj (EEG-pótdíj) csökkentéséből álló, energiaigényes felhasználóknak 2013-ban és 2014-ben odaítélt állami támogatás (Besondere Ausgleichsregelung, BesAR), melyet Németország a Szerződés 108. cikkének (3) bekezdését megsértve, jogszerűtlenül léptetett hatályba, a belső piaccal összeegyeztethetőnek minősül, amennyiben az ebben a bekezdésben meghatározott négy kategória egyikébe beletartozik.

Ha az állami támogatást egy olyan vállalkozásnak ítélték oda, amely a 2014–2020 közötti időszakban nyújtott környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás (2014. évi iránymutatás) 3. mellékletében felsorolt egyik ágazatban tevékenykedik, a belső piaccal összeegyeztethetőnek minősül, amennyiben a vállalkozás a villamosenergia-szolgáltatókat a megújuló energia vásárlására irányuló kötelezettség miatt sújtó, végül a villamosenergia-fogyasztókra áthárított többletköltségek legalább 15%-át kifizette. Ha a vállalkozás a többletköltségeknek kevesebb mint 15%-át fizette ki, az állami támogatás még összeegyeztethetőnek minősül a belső piaccal, ha a vállalkozás által kifizetett összeg a bruttó hozzáadott értéke legalább 4%-ának, vagy a legalább 20%-os villamosenergia-intenzitású vállalkozások esetében az érintett vállalkozás bruttó hozzáadott értéke legalább 0,5%-ának felel meg.

Ha az állami támogatást egy olyan vállalkozásnak ítélték oda, amely a 2014. évi iránymutatás 3. mellékletében felsorolt egyik ágazatban sem tevékenykedik, de 2012-ben legalább 20%-os villamosenergia-intenzitású vállalkozásnak minősült, és abban az évben olyan ágazatban tevékenykedett, amelyben a kereskedelem intenzitása uniós szinten legalább 4% volt, a belső piaccal összeegyeztethetőnek minősül, amennyiben a vállalkozás a villamosenergia-szolgáltatókat a megújuló energia vásárlására irányuló kötelezettség miatt sújtó, végül a villamosenergia-fogyasztókra áthárított többletköltségek legalább 15%-át kifizette. Ha a vállalkozás a többletköltségeknek kevesebb mint 15%-át fizette ki, az állami támogatás még összeegyeztethetőnek minősül a belső piaccal, ha a vállalkozás által kifizetett összeg a bruttó hozzáadott értéke legalább 4%-ának, vagy a legalább 20%-os villamosenergia-intenzitású vállalkozások esetében az érintett vállalkozás bruttó hozzáadott értéke legalább 0,5%-ának felel meg. Ha az állami támogatást a második vagy harmadik albekezdés alapján összeegyeztethető állami támogatásra jogosult vállalkozásnak ítélték oda, de a vállalkozás által fizetett EEG-pótdíj mértéke nem érte el az említett albekezdésekben előírt szintet, a támogatás következő részei minősülnek összeegyeztethetőnek:

- a) 2013-ra vonatkozóan a támogatásnak a vállalkozás által 2013-ban ténylegesen kifizetett pótdíj 125%-a feletti része;
- b) 2014-re vonatkozóan a támogatásnak a vállalkozás által 2013-ban ténylegesen kifizetett pótdíj 150%-a feletti része.

Ha az állami támogatást a második vagy harmadik albekezdés alapján összeegyeztethető állami támogatásra nem jogosult vállalkozásnak ítélték oda, és a vállalkozás a pótdíj csökkentés nélkül számított többletköltségeinek 20%-ánál kevesebbet fizetett, a támogatás következő részei minősülnek összeegyeztethetőnek:

- a) 2013-ra vonatkozóan a támogatásnak a vállalkozás által 2013-ban ténylegesen kifizetett pótdíj 125%-a feletti része;
- b) 2014-re vonatkozóan a támogatásnak a vállalkozás által 2013-ban ténylegesen kifizetett pótdíj 150%-a feletti része.

(2) Az (1) bekezdésbe nem tartozó támogatások nem összeegyeztethetők a belső piaccal.”

12. A 6. cikk (1) bekezdése értelmében:

„Németország a III. mellékletben előírt módszer szerint visszafizetteti a kedvezményezettekkel az 3. cikk (2) bekezdésében említett összeegyeztethetetlen állami támogatást.”

13. A 7. cikk az összeegyeztethetetlen támogatás haladéktalan és hatékony visszafizettetésére kötelezi Németországot, amelyet a határozatról szóló értesítéstől számított négy hónapon belül végre kell hajtania.

B. A nemzeti jog: Gesetz zur Neuregelung des Rechtsrahmens für die Förderung der Stromerzeugung aus Erneuerbaren Energien⁸

14. A 40. § így rendelkezik:

„A Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle [szövetségi gazdasági és exportellenőrzési hivatal] a 41. és 42. §-nak megfelelően kérésre maximalizálja a valamely fogyasztási pont által fizetendő, a villamosenergia-szolgáltatók által a nagy energiafogyasztással rendelkező energiaigényes feldolgozóipari vállalkozásoknak vagy vasúti társaságoknak minősülő végső fogyasztókra áthárított EEG-pótdíjat. A maximalizálás célja e vállalkozások villamosenergia-költségeinek a csökkentése, valamint azok nemzetközi és intermodális versenyképességének az ily módon történő megőrzése, amennyiben ez a törvény célkitűzéseivel összeegyeztethető, és a maximalizálás összességében összeegyeztethető a villamosenergia-fogyasztók érdekeivel.”

15. A 41. § így szól:„(1) A feldolgozóipari vállalkozások esetében a maximalizálásra csak akkor és annyiban kerül sor, amennyiben azok bizonyítják, hogy

1. az előző lezárt pénzügyi évben:

- a) a villamosenergia-szolgáltatótól vásárolt és a vállalkozás által egy fogyasztási ponton felhasznált villamos energia legalább 1 gigawattóra volt,
- b) a vállalkozás által fizetendő villamosenergia-költség aránya a bruttó hozzáadott érték legalább 14 százalékának felel meg [...],
- c) az EEG-pótdíjat áthárították a vállalkozásra, valamint

⁸ A megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia előmozdítására vonatkozó jogi háttér új szabályozását megállapító 2011. július 28-i törvény (BGBl. 2011. I., 1634. o.; a továbbiakban: 2012. évi EEG-törvény).

2. a vállalkozás átesett egy hiteles energetikai auditon, amely megállapította és értékelte a villamosenergia-fogyasztást és a villamosenergia-fogyasztás csökkentésének lehetőségeit; ez a feltétel a 10 gigawattóránál alacsonyabb energiafogyasztású vállalkozásokra nem vonatkozik.

(2) Az (1) bekezdés 1. pontja szerinti feltétek teljesülését a villamosenergia-szállítási szerződésekkel és az előző lezárt pénzügyi évre vonatkozó villamosenergia-számlákkal, valamint egy könyvszakértő, könyvvizsgáló társaság, hites könyvvizsgáló vagy könyvelőtársaság által az előző lezárt pénzügyi évre vonatkozó éves beszámoló alapján kiállított igazolással kell bizonyítani. [...] Az (1) bekezdés 2. pontja szerinti feltételeket a hiteles energetikai audit elvégzőjének igazolásával kell bizonyítani.

[...]

(3) Azon vállalkozások esetében, amelyek az (1) bekezdés 1. pontjának a) alpontja értelmében

1. legalább 1 gigawattóra villamos energiát vásároltak, a vállalkozás által az érintett fogyasztási ponton a maximalizálás által érintett időszakban felhasznált villamos energia tekintetében:

- a) nem kerül sor az EEG-pótdíj maximalizálására a legfeljebb 1 gigawattóra villamosenergia-fogyasztás tekintetében,
- b) az EEG-pótdíjat a 37. § (2) bekezdése alapján megállapított EEG-pótdíj 10 százalékában kell maximalizálni az 1 gigawattórát meghaladó, de legfeljebb 10 gigawattóra villamosenergia-fogyasztás tekintetében,
- c) az EEG-pótdíjat a 37. § (2) bekezdése alapján megállapított EEG-pótdíj 1 százalékában kell maximalizálni a 10 gigawattórát meghaladó, de legfeljebb 100 gigawattóra villamosenergia-fogyasztás tekintetében, és
- d) az EEG-pótdíjat kilowattóránként 0,05 centben kell maximalizálni a 100 gigawattórát meghaladó villamosenergia-fogyasztás tekintetében; vagy

2. legalább 100 gigawattóra villamos energiát vásároltak, és az általuk fizetendő villamosenergia-költség aránya a bruttó hozzáadott érték több mint 20 százalékának felelt meg, a 37. § (2) bekezdése alapján megállapított EEG-pótdíjat kilowattóránként 0,05 centben kell maximalizálni.

A bizonyításra a (2) bekezdés alkalmazandó megfelelően.

(4) A fogyasztási pont a vállalkozás valamennyi, térben és fizikailag összefüggő, egy önmagában zárt telephelyen található és egy vagy több villamosenergia-vételező ponton keresztül a hálózatüzemeltető hálózatára csatlakoztatott elektromos berendezésének összessége.”

16. A 43. § megállapítja: „(1) A 40. §-nak a 41. vagy 42. §-sal összefüggésben értelmezett (1) bekezdése szerinti kérelmet annak teljes dokumentációjával együtt a folyó év júniusának 30. napjáig kell benyújtani (anyagi jogi jogvesztő határidő). A határozat hatálya a kérelmezőre, a villamosenergia-szolgáltatóra és a felelős átvitelirendszer-irányítóra terjed ki. A határozat a következő év januárjának 1. napjától egy évig hatályos. A valamely korábbi határozat által kiváltott hatásokat a villamosenergia-költség bruttó hozzáadott értékhez viszonyított arányának a 41. § (1) bekezdése 1. pontjának b) alpontja és (3) bekezdése szerinti kiszámítása során figyelmen kívül kell hagyni.

[...]

(3) Az érintett fogyasztási ponton felelős átvitelrendszer-irányítót az érintett villamosenergia-szolgáltatókkal szemben az EEG-pótdíj megfizetése tekintetében megillető igény a szövetségi gazdasági és exportellenőrzési hivatal határozatának megfelelően maximalizált; az átvitelrendszer-irányítóknak e maximalizálást figyelembe kell venniük a 36. § keretében.”

17. Az EEG-pótdíj részletes szabályait többek között a 2009. július 17-i Verordnung zur Weiterentwicklung des bundesweiten Ausgleichsmechanismus⁹ (az ellentételezési mechanizmusról szóló rendelet) határozta meg, amely rendeletet módosította a 2012. augusztus 17-i Gesetz zur Änderung des Rechtsrahmens für Strom aus solarer Strahlungsenergie und zu weiteren Änderungen im Recht der erneuerbaren Energien¹⁰ (a napenergiára vonatkozó jogi keretet módosító és a megújuló energiaforrásokról szóló törvényt módosító törvény) 2. cikke, valamint a 2010. február 22-i Verordnung zur Ausführung der Verordnung zur Weiterentwicklung des bundesweiten Ausgleichsmechanismus¹¹ (az ellentételezési mechanizmusról szóló rendelet végrehajtásáról szóló rendelet), amely rendeletet módosította a 2013. február 19-i Zweite Verordnung zur Änderung der Ausgleichsmechanismus-Ausführungsverordnung¹² (az ellentételezési mechanizmus végrehajtási rendeletét módosító második rendelet).

II. A nemzeti jogvita, a Törvényszék előtti keresetek és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

18. 2013. december 18-án a Bizottság megküldte a Németországi Szövetségi Köztársaságnak a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energiára irányuló támogatási intézkedés és az energiaigényes vállalkozások esetében csökkentett EEG-pótdíj tekintetében az EUMSZ 108. cikk (2) bekezdése szerinti eljárás megindításáról szóló határozatát.¹³

19. A Georgsmarienhütte-csoport kilenc vállalkozása az említett (eredeti) határozattal szemben megsemmisítés iránti kereseteket terjesztett a Törvényszék elé.¹⁴

20. A Törvényszék a 2015. június 9-i végzéseivel:

- e keresetek közül öt keresetet¹⁵ azért utasított el, mert azok már okafogyottá váltak azt követően, hogy a 2015/1585 határozatban a Bizottság úgy tekintette, hogy a Németország által a felperes kapcsolt vállalkozásoknak nyújtott támogatások összeegyeztethetők a belső piaccal;

⁹ BGBl. 2009. I., 2101. o.

¹⁰ BGBl. 2012. I., 1754. o.

¹¹ BGBl. 2010. I., 134. o.

¹² BGBl. 2013. I., 310. o.

¹³ Állami támogatás – Németország – SA.33995 (2013/C) (korábbi 2013/NN) sz. állami támogatás – Támogatás a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia számára és csökkentett EEG-pótdíj az energiaigényes vállalkozások számára – Felhívás észrevételek benyújtására az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének (2) bekezdése értelmében (HL 2014. C 37., 73. o.).

¹⁴ 2015. június 9-i Stahlwerk Bous kontra Bizottság végzés (T-172/14, nem tették közzé, EU:T:2015:402); 2015. június 9-i WeserWind kontra Bizottság végzés (T-173/14, nem tették közzé, EU:T:2015:416); 2015. június 9-i Dieckerhoff Guss kontra Bizottság végzés (T-174/14, nem tették közzé, EU:T:2015:415); 2015. június 9-i Walter Hundhausen kontra Bizottság végzés (T-175/14, nem tették közzé, EU:T:2015:423); 2015. június 9-i Georgsmarienhütte kontra Bizottság végzés (T-176/14, nem tették közzé, EU:T:2015:414); 2015. június 9-i Harz Guss Zorge kontra Bizottság végzés (T-177/14, nem tették közzé, EU:T:2015:395); 2015. június 9-i Friedrich Wilhelms-Hütte Eisenguss kontra Bizottság végzés (T-178/14, nem tették közzé, EU:T:2015:409); 2015. június 9-i Schmiedewerke Gröditz kontra Bizottság végzés (T-179/14, nem tették közzé, EU:T:2015:401); 2015. június 9-i Schmiedag kontra Bizottság végzés (T-183/14, nem tették közzé, EU:T:2015:396).

¹⁵ 2015. június 9-i WeserWind kontra Bizottság végzés (T-173/14, nem tették közzé, EU:T:2015:416); 2015. június 9-i Dieckerhoff Guss kontra Bizottság végzés (T-174/14, nem tették közzé, EU:T:2015:415); 2015. június 9-i Walter Hundhausen kontra Bizottság végzés (T-175/14, nem tették közzé, EU:T:2015:423); 2015. június 9-i Friedrich Wilhelms-Hütte Eisenguss kontra Bizottság végzés (T-178/14, nem tették közzé, EU:T:2015:409); 2015. június 9-i Schmiedewerke Gröditz kontra Bizottság végzés (T-179/14, nem tették közzé, EU:T:2015:401).

– a többi négy keresetet szintén okafigyottság miatt szüntette meg,¹⁶ mivel a 2015/1585 határozat szerint a felperes vállalkozások részben jogellenes támogatást kaptak, amelyet vissza kellett fizetniük. Az említett négy végzés elfogadhatatlannak nyilvánította a felperes vállalkozások azon kérelmét, amelyek a keresetek kiterjesztésére irányultak a 2015/1585 határozat jogszerűségének vitatása céljából. A Törvényszék emlékeztette az említett vállalkozásokat, hogy a 2015/1585 határozattal szemben megsemmisítés iránti kérelmet nyújthatnak be, ahogy arra maguk is hivatkoztak, arra az esetre, ha a kereset kiterjesztésére irányuló kérelmeiket elutasítanák.¹⁷

21. A Georgsmarienhütte-csoport e négy vállalkozása, amely acélgyártással, öntéssel és acélfeldolgozással foglalkozik, a Törvényszék 2015. június 9-i végzéseivel szemben nem nyújtott be fellebbezést a Bírósághoz. A 2015/1585 határozat ellen sem nyújtottak be az említett Bírósághoz megsemmisítés iránti keresetet, a velük azonos helyzetben lévő többi vállalkozástól¹⁸ és magától a német kormánytól eltérően.¹⁹

22. A Georgsmarienhütte-csoport négy vállalkozásának eljárási stratégiája abban állt, hogy a német bíróságokhoz fordulnak azon (nemzeti) közigazgatási határozatok megtámadása céljából, amelyek a 2015/1585 határozat alapján a jogellenesnek tekintett támogatások összegének visszafizetésére kötelezték a vállalkozásokat.

23. A 2012-es és 2013-as évben az említett négy társaságnak címzett közigazgatási határozatokkal, energiaigényes vállalkozásokról lévén szó, csökkentették számukra az EEG-pótdíjat. E határozatokat a többi 2014. november 25-i határozattal (azaz a 2015/1585 határozat meghozatalának napján) visszaható hatállyal részlegesen visszavonták, és a német hatóságok egyúttal követelték a vállalkozásoktól a támogatásoknak a Bizottság által jogellenesnek tekintett részösszeg erejéig történő visszafizetését.²⁰

24. Az alapjogvita felperesei kifogást nyújtottak be a részleges visszavonásról szóló határozatokkal szemben a Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolléhoz (szövetségi gazdasági és exportellenőrzési hivatal, Németország, a továbbiakban: BAFA). Mivel kifogásukra nem kaptak kifejezett választ, 2015. március 26-án keresetet terjesztettek a Verwaltungsgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Main-i közigazgatási bíróság, Németország) elé, amely bíróság az érvényesség elbírálása érdekében az alábbi előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel fordult a Bírósághoz:

„Sérti-e a 2014. november 25-i európai bizottsági határozat (Commission Decision of 25.11.2014 on the aid scheme SA.33995 (2013/C) (ex 2013/NN) [implemented by Germany for the support of renewable electricity and of energy-intensive users], C(2014) 8786 final) az Európai Unió működéséről szóló szerződést azáltal, hogy a Bizottság az EEG-pótdíj maximalizálását az EUMSZ 107. cikk szerinti támogatásnak minősíti?”

25. Írásbeli észrevételt nyújtottak be a Georgsmarienhütte-csoport vállalkozásai, a német kormány és a Bizottság, akik részt vettek a 2017. december 5-én tartott tárgyaláson. Az ügyet a Bíróság nagytanácsára osztották ki.

16 2015. június 9-i Stahlwerk Bous kontra Bizottság végzés (T-172/14, nem tették közzé, EU:T:2015:402); 2015. június 9-i Georgsmarienhütte kontra Bizottság végzés (T-176/14, nem tették közzé, EU:T:2015:414); 2015. június 9-i Harz Guss Zorge kontra Bizottság végzés (T-177/14, nem tették közzé, EU:T:2015:395); 2015. június 9-i Schmiedag kontra Bizottság végzés (T-183/14, nem tették közzé, EU:T:2015:396).

17 2015. június 9-i Georgsmarienhütte kontra Bizottság végzés (T-176/14, nem tették közzé, EU:T:2015:414), 24. pont. A másik három végzés is tartalmaz azonos pontot.

18 T-103/15, T-108/15, T-109/15, T-294/15, T-319/15, T-605/15, T-737/15, T-738/15 és T-743/15 ügyek.

19 Németország kontra Bizottság ügy, T-47/15.

20 Annak ellenére, hogy a német kormány megtámadta a 2015/1585 határozatot a Törvényszék előtt, a BAFA szerint kötelező jellegére tekintettel azt végre kellett hajtania az EUMSZ 288. cikknek megfelelően, és egy közigazgatási aktussal az uniós joggal ellentétesen nyújtott támogatást vissza kell vonni, anélkül hogy a kedvezményezett részéről jogos bízalom állna fenn a közigazgatási eljárásról szóló (német) törvény 48. §-ának (2) bekezdése szerint.

III. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságáról

26. A Bizottság arra hivatkozik, hogy előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés két okból elfogadhatatlan:

- elsősorban a TWD-ítéletben foglalt megállapítások alkalmazandók, amelyek értelmében azon lehetőség, miszerint valamely jogalany a nemzeti bíróság előtt az uniós jogi aktus érvénytelenségére hivatkozhat, azt feltételezi, hogy nem volt jogosult az EUMSZ 263. cikk alapján az említett aktussal szemben közvetlen keresetet indítani;
- másodsorban szintén alkalmazható az Adiamix ítélkezési gyakorlat²¹, amely szerint a kérdést előterjesztő bíróságnak végzésében ki kell fejtenie az uniós szabály érvényességével kapcsolatos kétségeket, anélkül hogy a jogvita felei által előtte felhozott évekre való pusztán hivatkozásra korlátozódna.

27. A német kormány és a Georgsmarienhütte-csoport vállalkozásai vitatják a Bizottság ezen érvelését, és ezzel szemben úgy vélik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadható.

A. A TWD-kivétel alkalmazása

28. A „TWD-kivétel” korlátozza azon lehetőségeket, hogy a jogvita felei azt kérjék a nemzeti bíróságtól, hogy az előzetes döntéshozatali eljárást használja fel az uniós jogi aktusok érvényességének vitatására. Mielőtt megvizsgálánk, hogy a jelen ügy e kivétel hatálya alá tartozik-e, szükségesnek tartom az alapvető jellemzők mélyebb vizsgálatát.

1. Előzetes észrevétel

29. Valamely tagállam bíróságai előtt folyó kereset keretében bármely személy indítványozhatja a bíróságoknál, hogy előzetes döntéshozatali eljárás keretében kérjék a Bíróság állásfoglalását „az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényességével” kapcsolatban, ha ezen aktusok a nemzeti hatóságok azon határozatai alapjául szolgáltak, amelyek az említett kereset tárgyát képezik.

30. Az előzetes döntéshozatali eljárás megindítása a nemzeti bíróság kizárólagos jogkörét képezi,²² amely bíróság megállapíthatja valamely uniós jogi aktus érvényességét, annak érvénytelenségét azonban nem.²³

31. A TWD-ítéletben a Bíróság kijelentette, hogy „a jogbiztonság követelménye annak a lehetőségnek a kizárását eredményezi egy, a Bizottság által a Szerződés 93. cikke alapján elfogadott határozat tárgyát képező támogatás jogosultja számára, aki megtámadhatta volna ezt a határozatot, és hagyta, hogy a Szerződés 173. cikkének harmadik bekezdésében e célból megállapított jogvesztő határidő lejárjon, hogy vitassa ennek a határozatnak a jogszerűségét a nemzeti bíróságok előtt a nemzeti hatóságok által e határozat végrehajtására hozott intézkedésekkel szemben benyújtott keresettel”.²⁴

21 2013. április 18-i Adiamix végzés (C-368/12, nem tették közzé, EU:C:2013:257), 21. és 22. pont.

22 EUMSZ 267. cikk. E tekintetben lásd: 2012. november 27-i Pringle ítélet (C-370/12, EU:C:2012:756), 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

23 1987. október 22-i Foto-Frost ítélet (314/85, EU:C:1987:452), 14. és 15. pont. Szintén lásd: 2006. január 10-i IATA és ELFAA ítélet (C-344/04, EU:C:2006:10), 27. és 30. pont; 2013. október 3-i Inuit Tapiriit Kanatami és társai kontra Parlament és Tanács ítélet (C-583/11 P, EU:C:2013:625), 95. pont.

24 TWD-ítélet, 17. pont.

32. 1994-től a Bíróság többször megerősítette a TWD ítélkezési gyakorlat megállapításainak érvényességét. Utoljára a nagytanács által hozott A és társai ítéletben erősítette meg és határolta el azt,²⁵ amely lényegében megismétli a Bíróság korábbi ítéleteinek megállapításait.

33. A TWD ítélkezési gyakorlat tehát a jogbiztonság védelme céljából kijelöl egy korlátot a joghatást kiváltó uniós jogi aktusok jogszerűségének megkérdőjelezhetőségével szemben.²⁶ Ugyanezen korlátot alkalmazzák a tagállamok esetében is.²⁷ Ezáltal nem záródik be az uniós jogi aktusok megtámadásának lehetősége, hanem csak visszavezetik e jog gyakorlását a saját medrébe: azon személynek, aki egyértelműen jogosult a keresetindításra, az előírt határidőn belül (főszabály szerint két hónap) és a hatáskörrel rendelkező szerv (a Törvényszék) előtt kell azokat megtámadnia a semmisségük megállapítása céljából.²⁸

34. A TWD ítélkezési gyakorlat terjedelme tehát azon esetekre korlátozódik, amelyekben az egyén megsemmisítés iránti keresete nyilvánvalóan elfogadható lett volna a Törvényszék előtt. E körülmény mostanáig kevés esetben állt fenn,²⁹ kétségtelenül azon korlátozások miatt, amelyeket az EUMSZ 263. cikk³⁰ ír elő a magánszemélyek keresetelési joga tekintetében,³¹ a megsemmisítési keresetek Törvényszék elé történő terjesztése céljából. Ha a kérelmezők keresetelési joga nem világos, egyértelmű és nyilvánvaló, a Bíróság megtagadja a TWD-kivétel alkalmazását.³²

25 2017. március 14-i A és társai ítélet (C-158/14, EU:C:2017:202) 70. pontja, amely idézi a TWD-ítélet 18. pontját és a 2001. február 15-i Nachi Europe ítéletet (C-239/99, EU:C:2001:101). A 70. pontja szerint „[...] egy uniós jogi aktus érvényességére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem csak abban az esetben utasítható el, ha, jöllehet az uniós jogi aktus megsemmisítése iránt benyújtott kereset nyilvánvalóan elfogadható [lett volna], ám az ilyen kereset benyújtására jogosult természetes vagy jogi személy nem nyújtotta be e keresetet az előírt határidőn belül, és ezen aktus jogellenességére egy nemzeti eljárás keretében azért hivatkozik, hogy a nemzeti bíróságot arra ösztönözze, hogy a szóban forgó, az említett aktus érvényességére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjessze a Bíróság elé, megkerülve ezáltal azt a végleges jelleget, amelyet az említett jogi aktus [vele szemben] a keresetindítási határidő lejártát követően ölt magára”.

26 TWD-ítélet, 16. pont: „[a keresetindítási határidő] a jogbiztonság védelmére irányul annak megakadályozása révén, hogy a joghatásokkal bíró közösségi jogi aktusokat időbeli határ nélkül meg lehessen kérdőjelezni”. Lásd ebben az értelemben: 1997. január 30-i Wiljo ítélet (C-178/95, EU:C:1997:46), 19. pont; 2001. február 15-i Nachi Europe ítélet (C-239/99, EU:C:2001:101), 29. pont.

27 2002. október 22-i National Farmers' Union ítélet (C-241/01, EU:C:2002:604), 36. pont.

28 TWD-ítélet, 18. pont: „annak elismerése [...], hogy ilyen körülmények között az érdekelt a nemzeti bíróság előtt a határozat jogellenességére hivatkozva vitathatja annak végrehajtását, egyenértékű lenne e jogalany azon lehetőségének elismerésével, hogy megkerülhesse azt a végleges jelleget, amelyet a határozat vele szemben a keresetindítási határidők lejártát követően ölt magára”. Ugyanezen értelemben lásd a későbbi ítéleteket: 2001. február 15-i Nachi Europe ítélet (C-239/99, EU:C:2001:101), 30. pont; 2012. november 27-i Pringle ítélet (C-370/12, EU:C:2012:756), 41. pont; 2015. március 5-i Banco Privado Português és Massa Insolvente do Banco Privado Português ítélet (C-667/13, EU:C:2015:151), 28. és 30. pont.

29 TWD-ítélet, 17–25. pont; 1997. január 30-i Wiljo ítélet (C-178/95, EU:C:1997:46), 15–25. pont; 2001. február 15-i Nachi Europe ítélet (C-239/99, EU:C:2001:101), 29–40. pont.

30 Az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése a Lisszaboni Szerződésnek köszönhetően a természetes vagy jogi személyeknek az uniós jogi aktusokkal szembeni bírói jogvédelmét kívánta megerősíteni, kiterjesztve a megsemmisítés iránti kereset elfogadhatóságának feltételeit olyan rendeleti jellegű jogi aktusokra is, amelyek a magánszemélyeket közvetlenül érintik, és nem vonnak maguk után végrehajtási intézkedéseket. Mindazonáltal a Bíróság megállapította, hogy az elfogadhatósági feltételek e kiszélesítése nem jár a TWD-kivétel kizárásával. Lásd ebben az értelemben: 2011. június 9-i Comitato „Venezia vuole vivere” és társai kontra Bizottság ítélet (C-71/09 P, C-73/09 P és C-76/09 P, EU:C:2011:368); 2017. március 14-i A és társai ítélet (C-158/14, EU:C:2017:202), amelynek 69. pontja így szól: „a megsemmisítés iránti kereset elfogadhatósági feltételeinek ezen kiszélesítése ugyanakkor nem jár azzal, hogy ne lehetne vitatni a nemzeti bíróság előtt egy uniós jogi aktus érvényességét, amennyiben a megsemmisítés iránti kereset, amelyet a Törvényszék előtt az e bíróság előtti jogvita egyik fele benyújtott volna, nem [lett volna] nyilvánvalóan elfogadható”.

31 E korlátozások nem állnak fenn, ha az egyik peres fél valamely tagállam, amely mindig rendelkezik megsemmisítés iránti keresetek előterjesztésére vonatkozó keresetelési joggal.

32 Lásd különösen: 2006. február 23-i Atzeni és társai ítélet (C-346/03 és C-529/03, EU:C:2006:130), 30–34. pont; 2007. március 8-i Roquette Frères ítélet (C-441/05, EU:C:2007:150), 35–48. pont; 2010. június 29-i E és F ítélet (C-550/09, EU:C:2010:382), 37–52. pont; 2014. szeptember 18-i Valimar ítélet (C-374/12, EU:C:2014:2231), 24–38. pont; 2015. március 5-i Banco Privado Português és Massa Insolvente do Banco Privado Português ítélet (C-667/13, EU:C:2015:151), 27–32. pont; 2016. április 28-i Borealis Polyolefine és társai ítélet (C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 és C-391/14–C-393/14, EU:C:2016:311), 57. pont; 2017. március 14-i A és társai ítélet (C-158/14, EU:C:2017:202), 71–75. pont.

35. Azt is hangsúlyozni szeretném, hogy a Banco Privado Português és Massa Insolvente do Banco Privado Português ítéletben³³ a Bíróság elutasította az arra való hivatkozást, ami a TWD-kivétel fordítottjának minősülhet. Az említett ügyben a portugál állam a 2011/346/EU határozattal³⁴ szemben nem terjesztett megsemmisítés iránti keresetet a Törvényszék elé, amely határozatot azonban a két magánbank (sikertelenül) megtámadta,³⁵ később azonban a nemzeti jogvita során előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében arra hivatkozott, hogy a határozat vele szemben jogerőre emelkedett, valamint utalt a TWD-kivételre.³⁶

36. A TWD-kivétel nem akadályozza a nemzeti bíróságot, hogy bármikor hivatalból vagy egyéb felek kérelmére (akiknek nincs nyilvánvaló keresetösségi joguk megsemmisítés iránti kereset benyújtására) előzetes döntéshozatali jelleggel kétségeket támasszon valamely uniós jogi aktus érvényességével kapcsolatban.³⁷ A kivétel logikája az uniós jog által a jogvita feleinek rendelkezésére bocsátott jogorvoslati lehetőségekkel való visszaélés elkerülésére korlátozódik.

37. Ezen értelmezés szerint a TWD ítélkezési gyakorlat – ismétlem – nem korlátozza a nemzeti bíróságot az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésében, ha maga a bíróság támaszt kétségeket azon uniós jogi aktus érvényességével kapcsolatban, amelynek a végrehajtására irányuló nemzeti intézkedéseket kell elbírálni.³⁸ A TWD-kivétel nem kell, hogy megnehezítse a nemzeti bíróságnak előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Bírósággal való *rendes* együttműködési mechanizmusát.

38. Végeredményben a TWD-kivétel megköveteli: i. az Unió valamely aktusát; ii. a megsemmisítés iránti kereset hiányát; iii. a magánszemély nyilvánvaló és kétségtelen keresetösségi jogát, hogy az uniós jogi aktus megsemmisítését kérje a Törvényszék előtt; és iv. olyan nemzeti végrehajtási intézkedéseket, amelyekkel szemben olyan belső bírósági eljárás van folyamatban, amelyben az uniós jogi aktus érvénytelensége merült fel.

39. Ezen meghatározás alapján, és a kiváltott bírálatok ellenére³⁹ úgy vélem, hogy a TWD-kivétel teljesen észszerű, és nem találok indokot arra, hogy a Bíróságnak ennek mellőzését javasoljam. Ellenkezőleg, az egyik olyan doktrínának tűnik számomra, amelyben a *stare decisis* elve teljes mértékben érvényesül.

33 A 2015. március 5-i Banco Privado Português és Massa Insolvente do Banco Privado Português ítélet (C-667/13, EU:C:2015:151) 30. pontjában kijelenti, hogy a TWD-kivétel „[...] csak olyan fél tekintetében alkalmazható, aki valamely európai uniós aktus jogellenes jellegére hivatkozik a nemzeti bíróság előtt, noha ezen aktus megsemmisítése iránt – minden kétséget kizáróan – keresetet nyújthatott volna be az EUMSZ 263. cikk alapján, de ezt az előírt határidőn belül elmulasztotta megtenni. Következésképpen az a körülmény, hogy az Estado português, amely nem vitatja a 2011/346 határozat jogszerűségét a nemzeti bíróság előtt, nem nyújtott be keresetet a Törvényszék előtt e határozat megsemmisítése iránt, irreleváns az említett határozat érvényességére vonatkozó kérdések elfogadhatóságának értékelése szempontjából”.

34 A Portugália által a BPP számára állami garancia formájában nyújtott C 33/09 (korábbi NN 57/09, CP 191/09) állami támogatásról szóló, 2010. július 20-i bizottsági határozat (HL 2011. L 159., 95. o.).

35 2014. december 12-i Banco Privado Português és Massa Insolvente do Banco Privado Português ítélet (T-487/11, EU:T:2014:1077).

36 A jogvita a portugál államnak a BPP felszámolási mérlegébe felvett követelésére vonatkozott, amelynek összege 24 462 921,24 euró volt a lejárt kamatokkal növelve, amely összeg megegyezik a BPP számára nyújtott, vélhetően jogellenes támogatás visszatéríttetésének összegével, amely cég számára az állam garanciát nyújtott a 450 millió euró összegű kölcsön biztosítására.

37 Ezt a következtetést vont le a Bíróság a 2006. január 10-i Cassa di Risparmio di Firenze és társai ítélet (C-222/04, EU:C:2006:8), 72. és 74. pontjában azzal, hogy kimondta, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést maga a nemzeti bíróság kezdeményezte, nem pedig a nemzeti eljárásban szereplő valamelyik fél, akinek lehetősége lett volna a szóban forgó határozat megsemmisítése iránt keresetet előterjesztetni, de azt nem tette meg. Jacobs főtanácsnok indítványának (C-222/04, EU:C:2005:655) 63. pontjában hozzátette, hogy „az eljárással való visszaélés olyan fél általi elkövetésének lehetősége, aki megtámadhatta volna a határozatot közvetlenül a Bíróság előtt, de nem tette – ami álláspontom szerint a [TWD Textilwerke Deggendorf ítélet] lényege –, a jelen ügyben hiányzik”.

38 Továbbá a nemzeti bíróság maga is alkalmazhatja a TWD-kivételt a kérdés előterjesztésének mellőzése céljából. A 2007. július 18-i Lucchini ítélet (C-119/05, EU:C:2007:434) 56. pontjában a Bíróság kimondta, hogy „a kérdést előterjesztő bíróság joggal utasította el a 90/555 határozat – amely határozatot a Lucchini az ESZAK-Szerződés 33. cikke alapján annak közzétételétől számított egy hónapos határidőn belül megtámadhatott volna, amit nem tett meg – érvényességére vonatkozó kérdés Bíróság elé való terjesztését”.

39 Barav, A., „Déviation préjudicielle”, *Le renvoi préjudicielle dans le droit de l'Union européenne*, Bruylant, Brüsszel, 2011., 217–282. o.; Ritleng, D., „Pour une systématique des contentieux au profit d'une protection juridictionnelle effective”, *Mélanges en hommage à Guy Isaac, 50 ans de droit communautaire*, Presses de l'Université des sciences sociales de Toulouse, 2005, 2. kötet, 735. o.; Martínez Capdevila, C., „The action for annulment, the preliminary reference on validity and the plea of illegality: Complementary or alternative means?”, *Yearbook of European Law*, 2006, 25. kötet, 451. o.; Schwensfeier, R., „The TWD principle post-Lisbon”, *European Law Review*, 2012, 156. o.

40. A TWD-kivétel véleményem szerint két, egymással egybevágó célnak felel meg:

- egyfelől a megsemmisítés iránti kereset használatára kötelez (nyilvánvaló keresetőségi joggal rendelkező személyeket illetően), mert időbeli korlátot kell állítani a joghatással bíró uniós jogi aktusok jogszerűségének vitatási lehetőségével szemben,⁴⁰ és a jogbiztonság védelme céljából;⁴¹
- másfelől a megsemmisítés iránti kereset és az érvényesség elbírálására irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelem közötti logikus kapcsolatot képez. Az első valamely uniós jogi aktus jogszerűségének megítélésére *alkalmas* eljárási mód, mivel az EUMSZ 263. cikk a keresetőségi joggal rendelkező magánszemélyeknek teljes körű bírói jogvédelmet nyújt.

41. A közvetlen keresetben, miután a felperes és az aktus szerzőjeként az uniós szerv, hivatal vagy intézmény kölcsönösen megküldték egymásnak az eljárási iratokat, a Törvényszék előtt megnyílik a kontradiktórius eljárás a bizonyítási intézkedések elrendelésének széles körű lehetőségeivel. E mechanizmus bizonyítási eszközöket biztosít a tényállás pontos meghatározásához, amellet, hogy lehetővé teszi beavatkozóként más felek (például a támogatásban nem részesülő versenytárs vállalkozások) részvételét.⁴²

42. Az állami támogatásokról szóló jogvitákban, amelyek ténybeli és technikai szempontból általában nagyon összetettek, a megsemmisítési kereset előnyei még világosabban észlelhetők.⁴³ E jogvitákban a TWD-kivétel logikája teljesen értelmet nyer (amelyet valamiért állami támogatásokról szóló ügyben hoztak), azaz a nyilvánvaló keresetőségi joggal bíró magánszemélyt az említett jellegű kereset alkalmazására kényszeríti. A felek így kétszintű kiegészítő biztosítékkal rendelkeznek, mivel a Törvényszék ítéletével szemben fellebbezés terjeszthető a Bíróság elé.

43. Továbbá merem állítani, hogy az állami támogatások e meghatározott területén (és a Bizottság által észrevételeiben hivatkozott más hasonló területeken)⁴⁴ az előzetes döntéshozatalra utalás a megoldandó problémákon túl is vethet fel kérdéseket. Ha egyedi határozat (nem annyira általános érvényű szabály) érvényességét kell elbírálni, amelynek alapos vizsgálata a tényállási és bizonyítási tényezők összetett elemzését igényli, ideértve a kikerülhetetlen technikai összetevőket is, a nemzeti eljárás elégtelennek bizonyul ahhoz, hogy az uniós jogi aktust kibocsátó intézmény jelenléte nélkül a nemzeti bíróság, az előzetes döntéshozatalra utalás előtt, „kellő pontossággal” meghatározza az említett vizsgálat eredményét.⁴⁵

44. Ezzel szemben felhozható, hogy e hiányosságok orvosolhatók a Bíróság előtt folyó előzetes döntéshozatali eljárás során. Kétségtelenül így van, de annak árán, hogy az Unió bírósági rendszere szerint a Törvényszékre bízott feladat a Bíróság saját feladatává válik. Amint arra a Bizottság helyesen emlékeztet, a Törvényszék megalakításának célja az volt, hogy átvállalja „az összetett tényállások alapos

40 2001. február 15-i Nachi Europe ítélet (C-239/99, EU:C:2001:101), 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

41 TWD-ítélet, 16. pont.

42 A 2017. október 10-i Greenpeace Energy kontra Bizottság végzés (C-640/16 P, nem tették közzé, EU:C:2017:752) 61–63. pontja szerint az állami támogatásokról szóló bizottsági határozatok által közvetlenül és személyükben nem érintett magánszemélyek kétségbe vonhatják azok érvényességét a nemzeti bíróságok előtt, és kérhetik e bíróságoktól az előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazását. Ebből arra lehet következtetni, hogy az érvényesség elbírálására irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelem másodlagos jelleggel bír a megsemmisítés iránti keresethez képest, és e keresetet jelölték ki arra, hogy a közvetlenül és személyükben érintett magánszemélyek megtámadják a Bizottság határozatait.

43 Ezt hangsúlyozta Jacobs főtanácsnok a TWD-ügyre vonatkozó indítványában (C-188/92, nem tették közzé, EU:C:1993:358), 17–20. pont.

44 A Bizottság példaként állítja a kereskedelempolitikai (antidömping-) határozatokat, a korlátozó intézkedéseket, a környezetvédelem, vegyi anyagok és orvostudomány területén hozott aktusokat, valamint az agrár- és halászati politika keretében elfogadott aktusokat.

45 A Bíróság szerint az „Ajánlások a nemzeti bíróságok figyelmébe az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek előterjesztésére vonatkozóan” című dokumentumában (HL 2016. C 439., 1. o.) foglaltak szerint „az előzetes döntéshozatalra utalásról szóló határozatot az eljárás olyan szakaszában hozzák meg, amikor a kérdést előterjesztő bíróság kellő pontossággal meg tudja határozni az alapeljárás jogi és ténybeli hátterét, valamint az általa felvetett jogi kérdéseket”.

vizsgálatát igénylő kereseteket, [amelyek tekintetében] a kétfokú bírászkodás bevezetése javíthatja a jogalanyok bírósági védelmét”. E bíróság létrehozása, tette hozzá, lehetővé teszi, hogy „a Bíróság tevékenysége alapvető feladatára, a közösségi jog egységes értelmezésének biztosítására összpontosuljon”.⁴⁶

45. A TWD ítélkezési gyakorlatot bíráló vélemények, amelyek a magánszemélyek hatékony bírói jogvédelemhez való jogára fektetik a hangsúlyt, e szempontból számomra nem meggyőzőek. A magánszemélyeknek ugyanis nincs *joguk* ahhoz, hogy a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatali kérelmet terjesszen elő, ahhoz viszont van – ismétlem, ha vitathatatlan keresetőségi joggal rendelkeznek –, hogy az uniós jogi aktust a Törvényszék előtt, azaz az említett védelmet nyújtó *természetes* fórum előtt megtámadják.

46. Azon elgondolással sem értek egyet, hogy a feleknek szabadon kell kiválasztaniuk az általuk előnyben részesített eljárési stratégiát úgy, hogy az EUMSZ 263. cikkben foglalt határidőn belül választhatnak, hogy: a) megsemmisítés iránti keresetet terjesszenek a Törvényszék elé; vagy b) a nemzeti bíróságok előtt az aktus érvénytelenségére hivatkoznak, és kérik, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszenek a Bíróság elé.

47. Úgy vélem, hogy e szabad fórumválasztás nem kívánatos, és nem tartja tiszteletben a megsemmisítés iránti kereset elsőbbségét, mint az EUMSZ 263. cikkben foglalt, arra alkalmas eszközt, hogy a nyilvánvaló keresetőségi joggal bíró felperesek által megtámadott uniós jogi aktusok érvényességét megítéljék. E választási lehetőség (a jelen üggyhöz hasonlóan) az eljárásjogi szempontból bonyolult helyzetek elszaporodásának kedvezhet, amelyek torzítják az uniós jogban előírt kereseti rendszer működését.⁴⁷

2. A határidő jelentősége a TWD ítélkezési gyakorlatban

48. A TWD-kivétel nemcsak a megsemmisítés iránti keresetek előterjesztésére vonatkozó határidő kikerülésének megakadályozására irányul. Ismétlem, szintén célja az előzetes döntéshozatali eljárással szemben előnyben részesíteni a megsemmisítés iránti keresetet mint az uniós jogi aktusok *rendes* megtámadási módját, ha a magánszemélynek elvileg mindkettő igénybevitelére lehetősége van.

49. Ebből a szempontból az az időpont, amelyben a magánszemély a nemzeti bíróságokhoz fordul, és előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését indítványozza a megsemmisítés iránti kereset alternatívájaként, nem az egyetlen releváns körülmény. A TWD-ügyben és a Nachi Europe ügyben⁴⁸ a felperesek a megsemmisítés iránti kereset előterjesztésére irányadó *határidő lejártát követően* fordultak a nemzeti bíróságokhoz, amely a TWD ítélkezési gyakorlat alkalmazásának szokásos esetét jelenti. Álláspontom szerint azonban ez irányadó arra az esetre is, ha a magánszemély úgy fordul a nemzeti bírósághoz, hogy közvetetten vitatja az uniós jogi aktus érvényességét azon *határidőn belül*, amely alatt a megsemmisítés iránti keresetet az említett aktus Törvényszék előtti megtámadására használhatta volna.

46 Az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának létrehozásáról szóló, 1988. október 24-i 88/591/ESZAK, EGK, Euratom tanácsi határozat (HL 1988. L 319., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 1. kötet, 181. o.) harmadik és negyedik preambulumbekzdése.

47 A Bíróságnak ugyanazon érdemi kérdésben (az EEG-pótdíj csökkentése az energiaiigényes vállalkozások tekintetében állami támogatásnak minősül-e) kell döntenie két eltérő jogvitában és különböző eljárásjogi helyzetben: a) a jelen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésben; és b) a Németország által a Törvényszék azon ítélete ellen benyújtott fellebbezés keretében, amely helybenhagyta a bizottsági határozat jogszerűségét (C-405/16. P. sz. ügy). Véleményem szerint, ha a Georgmarienhütte és a másik három vállalkozás a megsemmisítés iránti kereset előterjesztésére nyilvánvaló keresetőségi joggal rendelkeztek, az eljárás mód kettőssége nem működőképes. A TWD-kivétel bezárja az ajtót e működésképtelenség előtt, és azt teszi lehetővé, hogy a Bíróság a 2015/1585 határozat jogszerűségéről kizárólag a Törvényszék *élenjáró* ítéletével szemben benyújtott fellebbezés keretében döntsön (amely Törvényszék a többi megsemmisítési keresetben felfüggesztette a határozathozatalt, amíg a Bíróság fellebbezési eljárásban elbírálja a kérdést).

48 2001. február 15-i Nachi Europe ítélet (C-239/99, EU:C:2001:101).

50. Nem lenne logikus, hogy a TWD-kivételt attól tennék függővé, hogy a nyilvánvaló keresetösségi joggal bíró magánszemélyek mikor kívánnak eljárást indítani a nemzeti bíróságok előtt, vagy attól, hogy a nemzeti hatóságok milyen gyorsan vagy lassan járnak el az uniós jogi aktus végrehajtására vonatkozó határozataik meghozatala során. Ezzel szemben meghatározó jelentőséggel bír, hogy az említett magánszemélyek elmulasztották keresetüket a Törvényszék elé terjeszteni, annak ismeretében, hogy e bíróság az a fórum, amelyhez az EUMSZ 263. cikk alapján egyébként fordulniuk kellett volna.

3. A TWD-kivétel alkalmazása a jelen ügyre

51. A Georgsmarienhütte és a másik három vállalkozás a kérdést előterjesztő bíróság előtt akkor élt keresettel a BAFA 2014. december 3-i határozatai ellen (amelyben velük szemben a támogatások visszatérítését követelték), amikor az e hivatalhoz benyújtott kifogásukat még nem bírálták el. A jogrendszerük által a közigazgatási szerv hallgatásával szembeni fellépés esetén biztosított eljárási lehetőségeket felhasználva, a keresetüket, úgymond, *előrehozták* 2015. március 26-ára, és abban a 2015/1585 határozat érvénytelenségére hivatkoztak. Már említettük, hogy e határozattal szemben nem terjesztettek elő megsemmisítés iránti keresetet, annak ellenére, hogy korábban a Törvényszék előtt megtámadták az állami támogatásokkal kapcsolatos eljárás megindításáról szóló határozatot (amely nyilvánvalóan a végleges határozatot megelőző lépés).

52. A tények (és mulasztások) e sorozata miatt két tényezőre kell figyelmet fordítani: a) a hivatkozott vállalkozások keresetösségi jogára; és b) a 2015/1585 határozat Törvényszék előtti megtámadására irányadó határidő hatására.

a) A felperes vállalkozások keresetösségi joga

53. A Georgsmarienhütte és a másik három vállalkozás rendelkezett-e a megsemmisítés iránti keresetnek a 2015/1585 határozat elleni előterjesztésére vonatkozó nyilvánvaló keresetösségi joggal?

54. A 2015/1585 határozat címzettje a 10. cikk szövege szerint a Németországi Szövetségi Köztársaság. Az EUMSZ 263. cikk negyedik bekezdése alapján valamely természetes vagy jogi személy csak akkor élhet megsemmisítés iránti keresettel azon jogi aktus ellen, amelynek nem címzettje, ha az közvetlenül és személyében érinti. Következésképpen tisztázni kell, hogy e minőség fennáll-e a felperes vállalkozásoknál.

55. Először is az alapjogvitában felperes vállalkozásokat a 2015/1585 határozat *közvetlenül* érinti, ha a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint⁴⁹ e határozat közvetlen hatást gyakorol a magánszemély jogi helyzetére, és nem hagy mérlegelési lehetőséget a címzettje (Németország) számára, amely személy feladata annak tisztán automatikus jellegű és köztes szabályok alkalmazása nélkül történő végrehajtása.

56. Márpedig a 2015/1585 határozat 6. és 7. cikke az EEG-pótdíj meg nem fizetett részére visszafizetési kötelezettséget ír elő Németország számára, amely jogellenes támogatásnak minősül az imént kifejtettek értelmében. A szóban forgó két rendelkezés meghatározza a visszafizetetés módszerét (a III. mellékletre utalva), a kamatok felszámítását és kiszámítási módját, és haladéktalan és hatékony visszafizetetésre kötelezi Németországot, amelyet a határozatról szóló értesítéstől számított négy hónapon belül végre kell hajtani. A német állam semmilyen mérlegelési mozgástérrel nem rendelkezik, és a 2015/1585 határozat a nemzeti hatóságok pusztá adminisztratív végrehajtásával feje ki hatását a vállalkozásokra.

49 1998. május 5-i Dreyfus kontra Bizottság ítélet (C-386/96 P, EU:C:1998:193), 43. o.; 2009. szeptember 17-i Bizottság kontra Koninklijke FrieslandCampina ítélet (C-519/07 P, EU:C:2009:556), 48. pont.

57. Másodszor meg kell határozni, hogy a szóban forgó vállalkozásokat *személyükben* érinti-e a 2015/1585 határozat a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében, amely alapján:

- „azon alanyok, akik nem címzettjei egy határozatnak, csak akkor állíthatják, hogy személyükben érintettek, ha ez a határozat sajátos jellemzőik vagy egy őket minden más személytől megkülönböztető ténybeli helyzet folytán vonatkozik rájuk, és ezáltal a címzetthez hasonló módon egyéníti őket”;⁵⁰
- „ha a határozat olyan személyek csoportját érinti, akiket ezen jogi aktus elfogadásakor azonosítottak, vagy olyan személyek csoportját, akik ezen elfogadásakor azonosíthatóak voltak, mégpedig a csoport tagjaira jellemző szempontok alapján, e személyeket e jogi aktus azért érintheti személyükben, mert a gazdasági szereplők meghatározott köréhez tartoznak, és ez különösen így van abban az esetben, ha a határozat az egyén által az elfogadását megelőzően megszerzett jogokat módosítja”.⁵¹

58. Az állami támogatások esetén valamely vállalkozás a Bizottság ágazati támogatási programot tiltó határozatát, ha őt ez a határozat nem érinti, főszabály szerint csak a szóban forgó ágazathoz való tartozása miatt és az említett rendszer potenciális kedvezményezettjének minőségében támadhatja meg.⁵² A Bíróság szerint azonban:

- „a támogatási program keretében nyújtott olyan egyedi támogatások tényleges kedvezményezettjei, amelyeknek visszatéríttetését a Bizottság elrendelte, e ténynél fogva az [EUMSZ 263.] cikk negyedik bekezdése értelmében személyükben érintettnek minősülnek”;
- „a visszatéríttetési előírás személyében érinti a szóban forgó program valamennyi kedvezményezettjét, amennyiben a vitatott határozat elfogadásának időpontjától kezdve ki vannak téve a nekik juttatott előnyök visszatéríttetésében megnyilvánuló kockázatnak, ez pedig hátrányosan érinti a jogi helyzetüket. Ezért e kedvezményezettek zárt körhöz tartoznak”.⁵³

59. Az alapjogvita négy felperes vállalkozásának – az EEG-pótdíj csökkentése egyéni kedvezményezettjeként, amelyet a BAFA elismert számukra – vissza kellett fizetniük a csökkentés összegét azt követően, hogy a 2015/1585 határozat állami támogatásként részben jogellenesnek nyilvánította az említett csökkentéseket, és elrendelte azok (6. és 7. cikk szerinti) visszafizettetését. A nagyon gondosan eljáró német hatóságok meghozták a visszatéríttetési intézkedéseket, amelyek alapján a 2015/1585 határozat képezte. Az említett négy vállalkozás ezért a fent kifejtett értelemben személyében érintett volt ez utóbbi határozat által, ami nyilvánvalóan keresetességi jogot biztosított számukra, hogy a határozat ellen a Törvényszék előtt keresetet indíthassanak.

60. E vállalkozásoknak nem lehetett kétségük efelől, és ennek bizonyítéka, hogy akkor megsemmisítés iránti kereseteket terjesztettek elő a Bizottság azon határozata ellen, amellyel megindult a támogatások jogszerűségének elbírálására irányuló eljárás. Ezenkívül megpróbálták kiterjeszteni az eredeti kereseteiket, hogy a Bizottság végleges határozatának⁵⁴ megtámadására is kiterjedjenek, annak meghozatalát követően. Paradox módon később az említett 2015/1585 határozat ellen – a Törvényszék

50 2016. április 28-i Borealis Polyolefine és társai ítélet (C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 és C-391/14–C-393/14, EU:C:2016:311), 51. pont, az 1963. július 15-i Plaumann kontra Bizottság ítéletre (25/62, EU:C:1963:17), és a 2015. április 28-i T & L Sugars és Sidul Açúcares kontra Bizottság ítélet (C-456/13 P, EU:C:2015:284) 63. pontjára hivatkozással.

51 Uo., 53. pont, a 2014. február 27-i Stichting Woonpunt és társai kontra Bizottság ítélet (C-132/12 P, EU:C:2014:100) 59. pontjára hivatkozással.

52 2000. október 19-i Olaszország és Sardegna Lines kontra Bizottság ítélet (C-15/98 és C-105/99, EU:C:2000:570), 33. pont; 2009. szeptember 17-i Bizottság kontra Koninklijke FrieslandCampina ítélet (C-519/07 P, EU:C:2009:556), 53. pont.

53 Lásd: 2000. október 19-i Olaszország és Sardegna Lines kontra Bizottság ítélet (C-15/98 és C-105/99, EU:C:2000:570), 34. pont; 2009. szeptember 17-i Bizottság kontra Koninklijke FrieslandCampina ítélet (C-519/07 P, EU:C:2009:556), 54. pont; 2011. június 9-i Comitato „Venezia vuole vivere” és társai kontra Bizottság ítélet (C-71/09 P, C-73/09 P és C-76/09 P, EU:C:2011:368), 53. és 56. pont.

54 2015. június 9-i Stahlwerk Bous kontra Bizottság végzés (T-172/14, nem tették közzé, EU:T:2015:402); 2015. június 9-i Georgsmarienhütte kontra Bizottság végzés (T-176/14, nem tették közzé, EU:T:2015:414); 2015. június 9-i Harz Guss Zorge kontra Bizottság végzés (T-177/14, nem tették közzé, EU:T:2015:395); 2015. június 9-i Schmiedag kontra Bizottság végzés (T-183/14, nem tették közzé, EU:T:2015:396).

javaslata ellenére – nem indítottak megsemmisítés iránti keresetet.⁵⁵ A hasonló helyzetben lévő többi energiaigényes vállalkozás azonban benyújtotta a megsemmisítés iránti keresetét, amelyek a Törvényszék előtt még folyamatban vannak, a Németország kontra Bizottság *élenjáró* ügyben való végleges határozathozatalra várva.

61. Ilyen körülmények között úgy vélem, hogy a TWD-kivételt kell alkalmazni azon négy vállalkozással szemben, amelyek nem terjesztettek a Törvényszék elé megsemmisítés iránti keresetet a 2015/1585 határozat ellen, amikor pedig egyértelmű és nyilvánvaló keresetőségi joggal rendelkeztek ennek megtételére.

b) A 2015/1585 határozat megsemmisítésére irányuló kérelem benyújtási határideje

62. A tárgyaláson igazolták, hogy a 2015/1585 határozat „teljes és végleges szövegét” 2015. január 6-án bocsátották a felperes vállalkozások rendelkezésére a Törvényszék előtt, az állami támogatásokra vonatkozó eljárás megindítása ellen folyamatban lévő eljárás során.⁵⁶

63. Mivel a 2015/1585 határozat (az elfogadásának időpontjához képest nagyon késői) közzététele nem volt az érvényesülésének feltétele, és elegendő volt, hogy a közvetlenül és személyükben érintett vállalkozásoknak hitelt érdemlő tudomásuk volt a határozatról, ahogy az a jelen ügyben is történt, e határozat megtámadásának határideje 2015. január 6-án kezdődött a vállalkozások tekintetében, a tárgyaláson megerősített adatok szerint.⁵⁷

64. Az említett előzményekből kiindulva, a hivatkozott vállalkozások kimerítették az EUMSZ 263. cikk szerinti két hónapos (és a távolságra tekintettel még tíznapos)⁵⁸ jogvesztő határidőt azzal, hogy 2015. március 26-án érkezett a keresetük a kérdést előterjesztő bírósághoz. Mivel e határidő lejárt, „nem kerülhették meg” a 2015/1585 határozat „[velük] szemben érvényesülő végleges jellegét”⁵⁹ a határozat érvényességének megkérdőjelezésére irányuló keresetnek a nemzeti bíróságokhoz való előterjesztésével.

65. Még ha nem is mulasztották volna el az említett határidőt, a fenti megállapításaim alapján a TWD-kivétel alkalmazható lenne. Már említettem, hogy a német hatóságok milyen rendkívüli gyorsaságot tanúsítottak azzal, hogy a támogatások visszafizettetésére irányuló nemzeti intézkedéseket a 2014. november 25-i határozat elfogadásának napján hozták meg. Nem tűnik számomra túl logikusnak azt elfogadni, hogy e vállalkozások tekintetében a TWD-kivételt alkalmazni kellene akkor, ha a 2015/1585 határozatról való hitelt érdemlő tudásszerzéstől számított két hónap leteltét követően fordultak volna a német bíróságokhoz, és nem kellene alkalmazni akkor, ha keresetüket a nemzeti közigazgatási eljárás gyorsaságára tekintettel az említett határidő lejárta előtt nyújtották volna be az említett bíróságokhoz.

66. Végeredményben ezen előzetes döntéshozatal iránti kérelemre alkalmazhatónak tekintem a TWD-ítéletben kidolgozott ítélkezési gyakorlatot, ezért a kérelem elfogadhatatlanságát javaslom.

55 2015. június 9-i Georgsmarienhütte kontra Bizottság végzés (T-176/14, nem tették közzé, EU:T:2015:414), 24. pont. A másik három végzés is tartalmaz azonos pontot.

56 A Törvényszék 2014. december 10-én kérte a Bizottságtól a 2015/1585 határozat szövegének benyújtását, hogy a felperes vállalkozások azt megismerjék, amelyet 2015. január 6-án bocsátottak rendelkezésükre. A Törvényszék ugyanezen a napon azt kérte a felektől, hogy nyilatkozzanak az említett határozat elfogadásának következményeivel kapcsolatban. Lásd: 2015. június 9-i Georgsmarienhütte kontra Bizottság végzés (T-176/14, nem tették közzé, EU:T:2015:414), 13–16. pont.

57 A tárgyaláson azt is megerősítették, hogy a felperes vállalkozások a 2015/1585 határozat nem bizalmas, angol nyelvű változatába tekinthettek bele, amelyet a Bizottság 2014. decemberében tett közzé a weboldalán.

58 A Törvényszék eljárási szabályzatának 60. cikke.

59 TWD-ítélet, 18. pont.

B. Az Adiamix ítélezési gyakorlat alkalmazása

67. A Bizottság második elfogadhatatlansági kifogásának alátámasztásaként az Adiamix ítélezési gyakorlatra⁶⁰ hivatkozik. Véleménye szerint a kérdést előterjesztő bíróság nem vizsgálta önállóan és nem is ismertette azon okokat, amelyek miatt kétségei vannak a 2015/1585 határozat érvényességét illetően, mivel kizárólag a felperesek érvelésére hivatkozott.

68. A Bíróság szerint „fontos, hogy a nemzeti bíróság megjelölje többek között azokat a pontos okokat, amelyek arra indították, hogy az uniós jog bizonyos rendelkezéseinek érvényességére vonatkozóan kérdést tegyen fel, és ismertesse az ennek megfelelően szerinte megállapítható érvénytelenségi okokat (lásd ebben az értelemben különösen: 2000. március 21-i Greenpeace France és társai ítélet, C-6/99, EU:C:2000:148, 55. pont; 2013. április 18-i Adiamix végzés C-368/12, EU:C:2013:257, 22. pont). Ugyanezen követelmény következik a Bíróság eljárási szabályzata 94. cikkének c) pontjából is”.⁶¹

69. Ezenfelül az állandó ítélezési gyakorlat értelmében az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokban szolgáltatott információknak nem kizárólag azt kell lehetővé tenniük, hogy a Bíróság hasznos válaszokat adhasson, hanem azt is, hogy a tagállamok kormányai és az egyéb érdekelt felek az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke értelmében előterjeszthessék észrevételeiket. A Bíróság feladata arra ügyelni, hogy ez a lehetőség biztosított legyen, figyelemmel arra a tényre, hogy az említett rendelkezés értelmében csak az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokról tájékoztatják az érdekelt feleket – együttesen e határozatoknak az egyes tagállamok hivatalos nyelvére lefordított szövegével –, a kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróságnak esetlegesen megküldött nemzeti iratanyagról azonban nem.⁶² Ezért az a tény, hogy a nemzeti bíróság az alapjogvita feleinek észrevételeire hivatkozik, amelyek az érdekeiktől függően változhatnak, előzetes döntéshozatali eljárásban nem biztosítja a kormányok, az uniós intézmények és az egyéb érdekelt számára a megfelelő észrevételek benyújtását.⁶³

70. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság nem ismerteti a 2015/1585 határozat érvényességével kapcsolatos saját kétségeit, és e tekintetben az alábbiak állítására szorítkozik:

„A felperesek a jelen eljárásban kétségeknek adtak hangot az uniós jognak (az EUMSZ 107. és EUMSZ 108. cikk) a Bizottság általi értelmezését illetően [...]”

A felperesek részletes érvelése tekintetében és az ismétlések elkerülése végett a bíróság a 2015. március 26-i keresetükben foglalt magyarázatokra hivatkozik [...]

A felperesek ezzel kapcsolatban alátámasztott kétségeiknek adtak hangot; ez elegendő ahhoz, hogy e kérdéssel kapcsolatban előzetes döntéshozatal iránti kérelmet lehessen a Bíróság elé terjeszteni [...]

Ennélfogva nem feltétele a jelen előzetes döntéshozatalra utalásnak, hogy az eljáró bíróság osztja-e a felperesek által az EUMSZ 107. és EUMSZ 108. cikk Bizottság általi értelmezésével kapcsolatban megfogalmazott kétségeket. Az eljáró bíróság mindenestre alaposnak véli [a felperesek] által a bizottsági határozattal kapcsolatban kifejtett kételyeket.”⁶⁴

60 2013. április 18-i végzés, C-368/12, nem tették közzé, EU:C:2013:257.

61 2016. május 4-i Philip Morris Brand és társai ítélet (C-547/14, EU:C:2016:325), 48. pont.

62 Lásd különösen: 2000. április 13-i Lehtonen és Castors Braine ítélet (C-176/96, EU:C:2000:201), 23. pont; 2013. április 18-i Adiamix végzés (C-368/12, nem tették közzé, EU:C:2013:257), 24. pont; 2016. május 4-i Philip Morris Brand és társai ítélet (C-547/14, EU:C:2016:325), 49. pont.

63 2013. április 18-i Adiamix végzés (C-368/12, nem tették közzé, EU:C:2013:257), 25. pont.

64 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés 11. oldala.

71. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat e részleteinek olvasata alapján úgy vélem, hogy a fenti pontokban összefoglalt ítélkezési gyakorlat szigorú alkalmazása az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elutasításához vezetne, tekintettel a bíróság *saját* indokolásának hiányosságaira.

72. Elismerem azonban, hogy a Bíróság más esetekben rugalmasabban alkalmazta ezen ítélkezési gyakorlatot, figyelembe véve, hogy az előzetes döntéshozatali mechanizmus a bírósági együttműködés gondolatán alapszik. Ebből a szempontból az elfogadhatatlansági kifogás elutasítható lenne, tekintettel arra, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzés, kétségekként feltüntetve, *átveszi* a feleknek a 20015/1585 határozat érvénytelenségével kapcsolatos érveit.

IV. Az ügy érdeméről

73. Másodlagos jelleggel arra az esetre, amennyiben a Bíróság úgy értelmezné, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet elfogadhatónak kell minősíteni, megvizsgálom, hogy a 2015/1585 határozat érvénytelen-e azon oknál fogva, hogy az EEG-pótdíj maximalizálását az EUMSZ 107. cikk értelmében vett állami támogatásnak minősíti.

74. Az említett cikk (1) bekezdése a belső piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánítja a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatást, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

75. A támogatás összeegyeztethetlenségének megállapításához négy feltételnek kell fennállnia: a) állami beavatkozásnak vagy állami forrásból történő beavatkozásnak kell lennie; b) e beavatkozásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy érintse a tagállamok közötti kereskedelmet; c) a kedvezményezettje számára előnyt kell megtestesítenie; és d) torzítania kell a versenyt, vagy azzal kell fenyegetnie.⁶⁵

76. Nem tűnik vitathatónak, hogy EEG-pótdíj maximalizálása az energiaigényes vállalkozások számára eleget tesz a második (a tagállamok közötti kereskedelem lehetséges érintettsége) és a negyedik feltételnek (a verseny torzulása vagy ezzel való fenyegetettség). Ezzel szemben a másik két feltételről vita van, amely miatt tisztázni kell, hogy az említett csökkentés szelektív előnyt jelent-e a kedvezményezett vállalkozások számára, és mindenekelőtt meg kell határozni, hogy az intézkedés az államnak tulajdonítható-e, és állami források alkalmazásával jár-e.

77. A kérdést előterjesztő bíróság néhány vitatott kulcskérdésre vonatkozó *saját* megfontolásai hiányában (különösen a német hatóságoknak az EEG-pótdíjból származó források kezelésével kapcsolatos ellenőrzési és felügyeleti feladataira vonatkozóan) a 2015/1585 határozatban e tekintetben szereplő rendelkezést kell figyelembe venni, kivéve ha egyértelműen bizonyítást nyer a Bizottság határozathozatal során elkövetett hibája.

⁶⁵ 1993. március 17-i Sloman Neptun ítélet (C-72/91 és C-73/91, EU:C:1993:97), 18. pont; 2004. július 15-i Pearle és társai ítélet (C-345/02, EU:C:2004:448), 33. pont; 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851), 15. pont; 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235), 17. pont; 2016. december 21-i Bizottság kontra Hansestadt Lübeck ítélet (C-524/14 P, EU:C:2016:971), 40. pont; 2017. június 27-i Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania ítélet (C-74/16, EU:C:2017:496), 38. pont; 2017. szeptember 13-i ENEA-ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671), 17. pont.

A. A szelektív előny fennállásáról

78. Az előny – a jelen ügy körülményei között – olyan gazdasági előny, amelyet egy adott vállalkozás rendes piaci körülmények között – azaz állami beavatkozás nélkül – nem tudott volna megszerezni.⁶⁶ Előnyről van szó, ha a vállalkozás pénzügyi helyzete az állami beavatkozás közvetlen eredményeként, nem pedig a szabad piaci verseny miatt javul.

79. Az állami támogatás fogalma alá tartoznak a pozitív előnyök (például szubvenciók), és azok az állami intézkedések is, amelyek enyhítik a valamely vállalkozás költségvetésére rendszerint nehezedő terheket, vagy mentesítenek ezek alól.⁶⁷

80. Véleményem szerint az energiaigényes vállalkozásoktól követelhető EEG-pótdíj csökkentésével a német hatóságok gazdasági szempontból tagadhatatlan előnyt nyújtanak számukra, mivel az átvitelrendszer-irányítók (a továbbiakban: ÁRI-k) és a villamosenergia-szolgáltatók számára megakadályozzák az energiaigényes vállalkozások által fogyasztott EEG villamos energia többletköltségeinek beszedését, amely többletköltségeket ez utóbbiaknak egyébként meg kellett volna fizetniük.

81. A 2012. évi EEG-törvény 40. §-a megállapítja az EEG-pótdíj összegének maximalizálását, amelyet a villamosenergia-szolgáltatók átháríthatnak az energiaigényes vállalkozásokra: előzetes kérelem alapján a BAFA kiállít egy okmányt, amely megtiltja, hogy a villamosenergia-szolgáltató az EEG-pótdíj teljes összegét áthárítsa a végső felhasználóra, ha ez utóbbi energiaigényes vállalkozás. A 2012. évi EEG-törvény 41. §-a szerint a csökkentés feltétele, hogy az említett vállalkozások bizonyos, elsősorban az energiafogyasztásuk mennyiségéhez kapcsolódó feltételeknek eleget tegyenek.

82. A német kormány elismeri, hogy az e cikkek szerinti eltérő szabályozás azon gazdasági többletterher csökkentésére irányul, amely az energiaigényes vállalkozások számára az EEG villamos energia termelésének támogatásából ered. Ezzel tehát csökkenteni kívánja az említett vállalkozások költségvetésére rendszerint nehezedő egyik terhet.

83. A felperesek és a német kormány azonban azzal érvel, hogy az EEG-pótdíj maximalizálása nem biztosít *előnyt* az energiaigényes vállalkozások számára, hanem a többi tagállam vállalkozásaihoz viszonyítva a *versenyhátrányukat* ellentételezi.

84. Az érvelés nem zárja ki az intézkedés előnynek minősítését, már csak azért sem, mert ellentétes a Bíróság ítélkezési gyakorlatával: az a körülmény, hogy a tagállam egyoldalú intézkedésekkel egy adott ágazatban a más tagállamokban érvényesülő versenyfeltételekhez való közeledésre törekszik, nem fosztja meg ezen intézkedéseket támogatás jellegüktől.⁶⁸

85. Továbbá a Bizottság olyan adatokat szolgáltatott,⁶⁹ amelyek vitatják az érvelés alapjául szolgáló ténybeli előfeltevést: úgy tűnik, hogy az e vállalkozások által Németországban fizetett villamosenergia-árak az EEG-pótdíj ellenére sem magasabbak, mint az uniós országok átlagának megfelelő árak. Az említett vállalkozások állítólagos *versenyhátránya* tehát nem igazolt.

66 1996. július 11-i SFEI és társai ítélet (C-39/94, EU:C:1996:285), 60. pont; 1999. április 29-i Spanyolország kontra Bizottság ítélet (C-342/96, EU:C:1999:210), 41. pont; 2008. július 17-i Essent Network Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413), 79. pont; 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235), 20. pont; 2017. június 27-i Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania ítélet (C-74/16, EU:C:2017:496), 65. pont.

67 1994. március 15-i Banco Exterior de España ítélet (C-387/92, EU:C:1994:100), 13. pont; 2000. szeptember 19-i Németország kontra Bizottság ítélet (C-156/98, EU:C:2000:467), 25. pont; 1999. május 19-i Olaszország kontra Bizottság ítélet (C-6/97, EU:C:1999:251), 15. pont; 2005. március 3-i Heiser ítélet (C-172/03, EU:C:2005:130), 36. pont; 2017. június 27-i Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania ítélet (C-74/16, EU:C:2017:496), 66. pont.

68 2005. március 3-i Heiser ítélet (C-172/03, EU:C:2005:130), 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

69 Bizottság, „Energy Prices and Costs in Europe”, SWD (2014) 20 final, III. melléklet. Az Eurostat 2015/1585 határozat elfogadásának időpontja szerinti adatai azt mutatták, hogy Németországban az irányadó villamosenergia-árak az ipari felhasználók esetén az Unióban a nyolcadik legalacsonyabb árak voltak, a fogyasztók esetén pedig az uniós átlag alatt voltak.

86. A felperesek azt is állítják, hogy „rendes piaci feltételek” alatt az EEG-pótdíj teljes hiányában fennálló feltételeket kell érteni, nem pedig a pótdíj bevezetésével kialakult piaci feltételeket. Ha ez a helyzet, az EEG-pótdíj csökkentése számukra megszűnne előnyként működni, mert nem lenne maximalizálható EEG-pótdíj.

87. Ezen érvelés sem meggyőző. Az EEG-pótdíj olyan mechanizmus, amely a német villamosenergia-rendszer összes szereplőjét terheli, ezért az előny fennállásának tisztázása érdekében a rendes piaci feltételek között kell szerepelnie az EEG-pótdíj bevezetéséből eredő feltételeknek is. E költségnek az energiaigényes vállalkozások számára történő csökkentése olyan eltérést engedő szabályozást jelent, amely meghatározott előnyt biztosít számukra, mivel csökkenti azt az árat, amelyet egyébként a villamosenergia-fogyasztásuk után meg kellett volna fizetniük.

88. Az állami támogatás fennállásához továbbá elengedhetetlen, hogy a vállalkozásoknak nyújtott előny *szelektív* legyen. A felperesek azzal érvelnek, hogy a pótdíj maximalizálása az ő tekintetükben nem ilyen jellegű, mert objektíve igazolt, és az alapvető jogok védelméhez szükséges.

89. A Bíróság ítélkezési gyakorlatát tekintve⁷⁰ ez az érv sem áll meg. Egyetértek a Bizottsággal abban, hogy az EEG-pótdíj maximalizálása szelektív jellegű, mivel csak néhány, a feldolgozóiparban jelentős energiafogyasztással rendelkező vállalkozásnak nyújt előnyt.

90. Valamely előny szelektív jellege könnyebben meghatározható olyan pozitív intézkedés esetén, amely egy vagy több, név szerint meghatározott vállalkozást részesít előnyben. Ellenben nehezebb a minősítés, ha a tagállamok bizonyos feltételeknek megfelelő személyekre alkalmazandó szabályokat hoznak, amely személyek gazdasági terhei a szabályok következtében enyhülnek. Az EEG-pótdíj maximalizálása az energiaigényes vállalkozások számára e (második) esetben tartozik.

91. Ilyen esetekben a szelektív jelleg vizsgálatát három lépésben szokták végezni:

- elsősorban meg kell határozni a jogi referencia-rendszert;
- másodsorban meg kell vizsgálni, hogy egy adott intézkedés az említett rendszertől való eltérésnek minősül-e, mivel különbséget tesz a rendszerből fakadó célok tekintetében hasonló ténybeli és jogi helyzetben lévő gazdasági szereplők között. Az eltérés fennállása az a központi elem, amely alapján megállapítható, hogy az intézkedés *prima facie* szelektív-e;
- harmadsorban, ha az intézkedés eltérést jelent, tisztázni kell, hogy a referencia-rendszer jellege és felépítése igazolja-e az eltérést.⁷¹

92. A 2012. évi EEG-törvény alapját képező sémában az általános szabályozás szerint az EEG-pótdíj valamennyi villamosenergia-fogyasztót terheli (ugyanis a törvény az említett pótdíj fogyasztókra való áthárításának lehetőségét tartalmazza, a gyakorlat szerint kivétel nélkül mindenkire).

93. Az EEG-pótdíj csökkentése néhány olyan feldolgozóipari vállalkozás számára, mint a felperesek, az említett általános szabályozástól való eltérésnek minősül, amely csak az említett vállalkozásokat részesíti előnyben, más termelőágazatok energiaigényes vállalkozásait nem. Az EEG-pótdíj maximalizálása az energiaigényes vállalkozások számára, következképpen, szelektív jellegű.

⁷⁰ 2015. április 16-i Trapeza Eurobank Ergasias ítélet (C-690/13, EU:C:2015:235), 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

⁷¹ 2014. október 9-i Ministerio de Defensa és Navantia ítélet (C-522/13, EU:C:2014:2262), 42. és 43. pont; 2013. július 18-i P ítélet (C-6/12, EU:C:2013:525), 19. pont; 2011. szeptember 8-i Bizottság kontra Hollandia ítélet (C-279/08 P, EU:C:2011:551), 62. pont; 2011. szeptember 8-i Paint Graphos és társai ítélet (C-78/08–C-80/08, EU:C:2011:550), 49. pont és azt követő pontok; 2001. november 8-i Adria-Wien Pipeline és Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke ítélet (C-143/99, EU:C:2001:598), 48. pont.

94. A felperesek arra hivatkoznak, hogy az általuk fizetendő EEG-pótdíj csökkentése hozzájárul a klíma- és környezetvédelemhez, valamint a fenntartható fejlődéshez és az energiaellátás biztosításához. Az említett közérdekű okok azonban legfeljebb az EEG-pótdíj általános szabályozására jellemzők, nem pedig az ipari szereplők meghatározott kategóriája számára megvalósuló csökkentésre. Előfordulhat ráadásul, hogy ha (részben) mentesítik e szereplőket az EEG-pótdíj jelentette általános teher alól, ezzel egyidejűleg ez nagyobb energiafogyasztásra ösztönzi a gazdasági szereplők e kategóriáját, és csökkennek a megújuló energiaforrások finanszírozására rendelkezésre álló bevételek. Ez az indok tehát nem biztosítja az eltérést a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint.⁷²

95. Az intézkedés az alapvető jogok azon megkövetelt védelmét sem biztosítja, amelyre a felperes vállalkozások hivatkoznak. Szerintük az EEG-pótdíj teljes összegének megfizetése a termelési költségeik olyan szintű emelkedését eredményezné, amely megakadályozná őket a gazdasági tevékenységeik végzésében, megsértve ezzel az Európai Unió Alapjogi Chartájának 16. cikkét, amely biztosítja a vállalkozás szabadságához való jogot.

96. Azonkívül, hogy az EEG-pótdíj általános szabályozásán kívül eső, annak részét nem képező közérdekű okról van szó, sem a vállalkozások, sem a német kormány nem szolgáltatott pontos adatokat annak alátámasztására, hogy az említett pótdíjnak a 2015/1585 határozat által előírt feltételek szerinti megfizetése ellehetetleníti a fennállásukat. A bizonyíték e hiánya elegendő a vonatkozó érvelés megcáfolására, anélkül hogy mélyebben vizsgálni kellene a vállalkozás szabadsága és az ágazati szabályozás intézkedéseinek tartalma közötti kapcsolatot.

97. Végül emlékeztetni kell arra, hogy a 2015/1585 határozatban az Európai Bizottság elfogadta, hogy engedélyezni lehet a 2012. évi EEG-törvény szerinti támogatást (nevezetesen az EEG számára nyújtott támogatásból származó költségek csökkentését), ha megfelelnek „a 2014. évi iránymutatás (185), (186) és (187) pontjában meghatározott támogathatósági kritériumoknak”,⁷³ és az említett csökkentés „a 2014. évi iránymutatás (188) és (189) pontjában megállapított kritériumok alapján arányosnak minősül”.⁷⁴

98. Ezáltal elismerik, hogy ha az EEG-pótdíj tényleg veszélyeztetné a villamos energiát intenzíven felhasználó vállalkozások versenyhelyzetét, a 2014. évi iránymutatás által meghatározott határon belül a csökkentés összeegyeztethető a belső piaccal. Tehát nem a költségcsökkentés abszolút tilalmáról, hanem az említett iránymutatás által megengedett mértéken túli csökkentés tilalmáról van szó. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben nem bizonyították, hogy a 2015/1585 határozat által előírt feltételek nem veszik figyelembe e követelményt.

99. Végeredményben a 2012. évi EEG-törvény által meghatározott pótdíj csökkentése az eltérő szabályozást élvező vállalkozások számára szelektív előnyt biztosít a többi fogyasztóra alkalmazandó általános szabályozáshoz képest.

72 2011. szeptember 8-i Paint Graphos és társai ítélet (C-78/08–C-80/08, EU:C:2011:550), 69. és 70. pont; 2006. szeptember 6-i Portugália kontra Bizottság ítélet (C-88/03, EU:C:2006:511), 81. pont; 2011. szeptember 8-i Bizottság kontra Hollandia ítélet (C-279/08 P, EU:C:2011:551); 2008. szeptember 22-i British Aggregates kontra Bizottság ítélet (C-487/06 P, EU:C:2008:757); 2013. július 18-i P ítélet (C-6/12, EU:C:2013:525), 27. pont és azt követő pontok.

73 A 2014–2020 közötti időszakban nyújtott környezetvédelmi és energetikai állami támogatásokról szóló iránymutatás (HL 2014. C 200., 1. o.).

74 A 2015/1585 határozat (215) preambulumbekzdése.

B. Az állami beavatkozás vagy állami forrásból történő beavatkozás fennállásáról

100. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ahhoz, hogy a szelektív előnyök az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében „támogatásnak” minősülhessenek, egyrésztől közvetlenül vagy közvetve állami forrásból kell származniuk, másrésztől az államnak betudhatóaknak kell lenniük.⁷⁵ Két olyan együttes feltételről van szó,⁷⁶ amelyet mindazonáltal együttesen kell figyelembe venni valamely intézkedés említett rendelkezés alapján történő értékelésekor.

101. A felperes vállalkozások és a német kormány röviden úgy vélik, hogy az EEG-pótdíj előbbieknek biztosított maximalizálása nem tudható be az államnak, és állami források átruházását sem jelenti.

1. Az intézkedés államnak történő betudása

102. Annak értékeléséhez, hogy valamely intézkedés betudható-e az államnak, a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint először azt kell megvizsgálni, hogy az állami hatóságok részt vettek-e az intézkedés meghozatalában. Nyilvánvalóan ez a helyzet akkor, ha a szelektív előnyöket a vállalkozások egy kategóriájára nézve törvény hozta létre.⁷⁷

103. Az EEG-pótdíjat és ennek a feldolgozóipari ágazat meghatározott energiaigényes vállalkozásai számára megállapított csökkentését a 2012. évi EEG-törvény (40–44. §) szabályozza. A villamosenergia-szolgáltatók nem *spontán módon* juttatják a csökkentést az említett vállalkozásoknak, hanem az a német állam által elfogadott olyan törvényi és rendeleti aktusokból ered, amelyek a jogi rendszerét szabályozzák. Vitathatatlanak tűnik tehát számomra, hogy ezen előny nyújtása betudható az említett államnak.

2. Állami források meghatározott vállalkozások számára történő átruházása

104. Az intézkedés államnak való betudásán túl az is szükséges, hogy az intézkedés állami források kedvezményezett vállalkozások részére történő átruházásával járjon.

105. A Bíróság tágan értelmezte az „állami források” fogalmát, amely szigorú értelemben véve nemcsak az állami szektor forrásait foglalja magában, hanem bizonyos körülmények között a magánjogi szervezetektől származó néhány forrást is.

106. Nem minősül állami források átruházásának az állam bevételeinek a nemzeti szabályozások vagy intézkedések meghozatalából eredő közvetett csökkentése, amennyiben az a szabályozások vagy intézkedések szükségszerű velejárója.⁷⁸ Például a munkajogi rendelkezésektől való olyan eltérés, amely megváltoztatja a vállalkozások és a munkavállalók közötti szerződéses jogviszonyok keretét, annak ellenére sem minősül állami források átruházásának, hogy csökkentheti a vállalkozások és a munkavállalók által az államnak fizetendő társadalombiztosítási járulékok vagy adók összegét.⁷⁹

⁷⁵ 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294), 24. pont; 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851), 16. pont; 2017. szeptember 13-i ENEA-ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671), 20. pont.

⁷⁶ Lásd például: 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294), 24. pont.

⁷⁷ 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851), 18. pont; 2017. szeptember 13-i ENEA-ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671), 22. pont; 2014. október 22-i Elcogás végzés (C-275/13, nem tették közzé, EU:C:2014:2314), 23. pont.

⁷⁸ 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160), 62. pont.

⁷⁹ 1998. május 7-i Viscido és társai ítélet (C-52/97, C-53/97 és C-54/97, EU:C:1998:209), 13. és 14. pont; 1993. november 30-i Kirsammer-Hack ítélet (C-189/91, EU:C:1993:907), 17. és 18. pont.

107. Annak megállapítása során, hogy megvalósult-e állami források átruházása, vagy sem, az jelenti a legfőbb nehézséget, ha az államok olyan beavatkozási mechanizmusokat vezetnek be a gazdasági életbe, amelyek következtében meghatározott vállalkozások szelektív előnyhöz juthatnak. Konkrétan az államok olyan beavatkozási esetei jelentik a *szürke* zónát, amelyek az ágazatot szabályozó egyszerű, általános jogszabályon túllépve, források közvetlen átruházásaként nem jelennek meg. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemben az egyik ilyen eset vetődik fel, amelynek megoldásához a Bíróság erre vonatkozó bonyolult (és nem egyvonalú) ítélkezési gyakorlatát kell előzetesen megvizsgálni.

a) A Bíróságnak az állami források közvetett átruházására vonatkozó ítélkezési gyakorlata: a PreussenElektra ítélettől az Association Vent De Colère! és társai ítéletig

108. Az állami beavatkozás vagy állami forrásból történő beavatkozás magában foglalja mind a közvetlenül az állam által nyújtott támogatásokat, mind pedig a támogatás kezelése érdekében az állam által alapított vagy kijelölt köz- vagy magánszervezetek által nyújtott támogatásokat is.⁸⁰ Az uniós jog szempontjából nem engedhető meg, hogy az állami támogatásokra vonatkozó előírásokat pusztán olyan független intézmények létrehozásával is meg lehessen kerülni, amelyekre a kedvezmények kiosztását rábízzák.⁸¹

109. A bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos termékeket előnyben részesítő állami intézkedés nem veszíti el ingyenes előnyt biztosító jellegét azon oknál fogva, hogy azt részben vagy egészben a hatóság által előírt és az érintett vállalkozásoktól beszedett hozzájárulásokból finanszírozzák.⁸²

110. Ugyanis az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése minden olyan pénzügyi eszközt magában foglal, amelyet a hatóságok ténylegesen felhasználhatnak vállalkozások támogatására, anélkül hogy jelentősége lenne annak, hogy ezen eszközök állandó jelleggel az állam vagyonába tartoznak-e, vagy sem. Még ha a vonatkozó összegek nincsenek is állandó jelleggel az államkincstár birtokában, azon tény, hogy folyamatosan állami ellenőrzés alatt maradnak, és így a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok rendelkezésére állnak, elegendő ahhoz, hogy azok „állami forrásoknak” minősüljenek.⁸³

111. A villamosenergia-ágazatot illetően a 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítéletben a Bíróság kimondta, hogy „a tagállami szabályozás által előírt kötelező hozzájárulásokból fizetett olyan alapot, amelyet ugyancsak e szabályozásnak megfelelően kezelnek és osztanak szét, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében állami forrásnak lehet minősíteni, még ha azt a hatóságtól elkülönülő jogalany is kezeli”.⁸⁴

112. Ezen ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy annak bizonyításához, hogy a vitatott források az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmében vett állami forrásoknak minősülnek-e, döntő jelentőségű az állami hatóságok forrásokra gyakorolt beavatkozásának és ellenőrzésének szintje.

80 1977. március 22-i Steinike & Weinlig ítélet (78/76, EU:C:1977:52), 21. pont; 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160), 58. pont; 2017. szeptember 13-i ENEA-ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671), 23. pont.

81 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294), 23. pont.

82 1977. március 22-i Steinike & Weinlig ítélet (78/76, EU:C:1977:52), 22. pont.

83 2002. május 16-i Franciaország kontra Bizottság ítélet (C-482/99, EU:C:2002:294), 37. pont; 2008. július 17-i Essent Network Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413), 70. pont; 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851), 21. pont; 2017. szeptember 13-i ENEA-ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671), 25. pont.

84 C-262/12 ítélet, EU:C:2013:851, 25. pont; 1974. július 2-i Olaszország kontra Bizottság ítélet (173/73, EU:C:1974:71), 35. pont.

113. Az állami hatóságok ellenőrzésének hiánya indokolja, hogy a Bíróság ne minősítse támogatásnak például azokat az eseteket, amelyekben valamely szakmai testület tagjainak forrásai e tagok érdekében meghatározott cél finanszírozására szolgálnak, amely forrásokról magánjogi szervezet hoz döntést, és pusztán kereskedelmi céljai vannak, amely források tekintetében az állam egyszerűen közvetítőként jár el, hogy a kereskedelmi szervezetek által bevezetett hozzájárulásoknak kötelező jelleget biztosítson. Ezekre az esetekre szolgál példaként a Pearle ügy⁸⁵ és a Doux Élevage ügy.⁸⁶

114. A források átruházása feletti állami ellenőrzés hiánya szintén indokolja, hogy a Bíróság ne tekintse támogatásoknak azon szabályozási eseteket, amelyek további állami beavatkozás nélkül pénzügyi források magánjogi jogalanyok közötti újraelosztását eredményezik. Főszabály szerint nincs szó állami források átruházásáról, ha a pénz közvetlenül az egyik magánjogi jogalanytól átkerül a másikhoz, anélkül hogy az állam által az átruházás kezelésére kijelölt köz- vagy magánszervezeten áthaladna.⁸⁷

115. Szintén nem beszélhetünk állami források átruházásáról, ha a tagállam a többségében magánvállalkozásokat nem hatalmazta fel arra, hogy állami forrásokat kezeljenek, hanem kizárólag saját pénzügyi forrásaikból történő vásárlás kötelezettsége terheli azokat.⁸⁸ Ez a PreussenElektra ítélet feltevése, miszerint a tagállam által a szolgáltató magánvállalkozásokat sújtó azon kötelezettség, hogy megszabott minimáláron át kell venniük a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energiát, nem jár együtt az állami forrásoknak az ilyen típusú villamos energiát előállító vállalkozásokra történő közvetlen vagy közvetett átruházásával, és e körülményt az sem befolyásolja, hogy az említett kötelezettség hatálya alá tartozó vállalkozások alacsonyabb bevétele feltehetően az adóbevételek csökkentését eredményezi, mert e következmény az intézkedés velejárója.⁸⁹ Az említett ügyben az érintett vállalkozásokat (azaz magán villamosenergia-szolgáltatókat) saját pénzügyi forrásaikból történő, meghatározott villamosenergia-vásárlás kötelezettsége terhelte, azonban az állam azokat nem jelölte ki valamely támogatási rendszer kezelésére.

116. A Bíróság szintén nem állapított meg állami ellenőrzést (és ennél fogva állami források átruházását) azon lengyel mechanizmusban, amely a szolgáltatók számára előírta, hogy a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia egy részét úgy értékesítsék, hogy az a végfelhasználók számára történt éves értékesítésük 15%-át elérje.⁹⁰

85 2004. július 15-i Pearle és társai ítélet (C-345/02, EU:C:2004:448), 41. pont. Ebben az ügyben, amely az optikusok javára történő reklámkampány finanszírozására vonatkozik, a reklám fizetésére szolgáló forrásokat egy közjogi szakmai szervezeten keresztül magánvállalkozásoktól szedték be. A Bíróság elutasította, hogy azok „állami források” lennének, mert az említett szervezet „sohasem rendelkezhetett szabadon” a „kötelezően [reklámkampány] finanszírozás[ára fordítandó]” díjakkal.

86 2013. május 30-i Doux Élevage és Coopérative agricole UKL-ARREE ítélet (C-677/11, EU:C:2013:348), 36. pont. Ebben az ügyben nem állapították meg állami források fennállását, amely ügy egy olyan rendelethez vonatkozott, amely valamennyi szakmai szereplőre kiterjesztette a szakmai szervezet keretében (mezőgazdasági termelési ágazat és pulykatenyésztés) kötött megállapodást, amellyel hozzájárulást írtak elő az említett szervezet által meghatározott közös fellépésekre. A nemzeti hatóságok az említett hozzájárulásokból származó forrásokat ténylegesen nem használhatták fel bizonyos vállalkozások támogatására, amely források felhasználásáról a szakmaközi szervezet döntött az általa meghatározott célkitűzések elősegítése érdekében. E források nem álltak állandó jelleggel állami ellenőrzés alatt, és az állami hatóságok rendelkezésére sem álltak.

87 1978. január 24-i Van Tiggele ítélet (82/77, EU:C:1978:10), 25. és 26. pont.

88 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413), 74. pont; 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851), 35. pont; 2017. szeptember 13-i ENEA-ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671), 26. pont.

89 2001. március 13-i PreussenElektra ítélet (C-379/98, EU:C:2001:160), 59–62. pont. Lásd továbbá: 2009. március 5-i UTECA-ítélet (C-222/07, EU:C:2009:124), 43–47. pont, a műsorszolgáltatókkal szemben a filmgyártás számára előírt kötelező díjakról, amelyek nem járnak együtt állami források átruházásával.

90 2017. szeptember 13-i ENEA-ítélet (C-329/15, EU:C:2017:671), 27–30. pont. Az illetékes lengyel hatóság a villamos energia végfelhasználók számára történő értékesítésének maximális díjszabását oly módon hagyta jóvá, hogy a vállalkozások az ezen átvételi kötelezettségből eredő pénzügyi terhet nem minden esetben háríthatták át a végfelhasználókra. Ezért bizonyos körülmények között a villamosenergia-szolgáltatók a végfelhasználók számára történő értékesítés során alkalmazottnál magasabb áron szereztek meg a kapcsolt energiatermelésből származó villamos energiát, ami számukra többletköltséget eredményezett. Egy ilyen többletköltség végfelhasználókra történő teljes áthárítására, a többletköltség tagállam által előírt kötelező hozzájárulással történő finanszírozására vagy egy teljes kompenzációs mechanizmusra vonatkozó lehetőség hiánya annak megállapítására vezette a Bíróságot, hogy az állam a szolgáltató vállalkozásokat nem hatalmazta fel arra, hogy állami forrásokat kezeljenek, hanem a rájuk háruló átvételi kötelezettség teljesítését saját forrásból finanszírozták.

117. Az állami ellenőrzés azonban újra megjelenik, és állami források átruházásáról beszélhetünk, ha a magánszemélyek által fizetett összegek olyan közjogi vagy magánjogi jogalanyon haladnak át, amelyet arra jelöltek ki, hogy a kedvezményezettekhez eljuttassa az összegeket. Ez történt az Essent Netwerk Noord ügyben is, amelyben törvény alapján magánjogi jogalanyt bíztak meg kiegészítő villamosenergia-árnak (pótdíj) az állam nevében történő beszedésével, a kedvezményezettek részére való történő átadás kötelezettségével, felhatalmazás nélkül arra, hogy a pótdíj összegét a törvényben meghatározott céltól eltérő célokra használják fel. Az említett pótdíj teljes összege (amelyet a Bíróság adónak minősített) állami ellenőrzés alatt állt, ami elegendő volt állami forrásnak való minősítéséhez.⁹¹

118. A Bíróság szintén állami ellenőrzést állapított meg az Association Vent de Colère! és társai ügyben, amelyben az összes végső fogyasztó által finanszírozott olyan mechanizmusról volt szó, amely teljes egészében kompenzálta azokat a többletköltségeket, amelyeket a szélenergiából származó villamos energia (piaci árnál magasabb áron történő) megvásárlási kötelezettségével terhelt vállalkozások fizettek meg. Állami forrásból történő beavatkozás állt fenn akkor is, amikor e mechanizmus részben a magánjogi jogalanyok közötti közvetlen forrásátruházáson alapult.⁹²

119. Ezzel összhangban van a Bíróságnak az Elcogas ügyben hozott végzése, amely azt tárgyalta, hogy „állami beavatkozásnak vagy állami forrásból történő beavatkozásnak minősülnek-e valamely villamosenergia-termelő magánvállalkozásnak jutott összegek, amelyek finanszírozása a villamos energia összes belföldi végső fogyasztóját terheli”.⁹³

120. A Bíróság válasza szerint az említett vállalkozást illető, a többletköltségeket kompenzáló mechanizmust (amelyet az összes belföldi spanyol fogyasztóra, valamint az átviteli- és elosztóhálózatok felhasználóira kivetett végső villamosenergia-díjból finanszíroznak) állami beavatkozásnak vagy állami forrásból történő beavatkozásnak kell minősíteni az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében. E tekintetben nincs „kihatással [...], hogy a többletköltségek kompenzációjára fordított összegek nem a villamos energia meghatározott pótdíjából erednek, és hogy a vizsgált finanszírozási mechanizmus szigorú értelemben véve a nemzeti jog szerint nem tartozik az adók, az adólevonások vagy adójellegű díjak csoportjába”.⁹⁴

121. Ezen állami ellenőrzés szintén fennáll azon bevételek esetén – és ennél fogva a Bíróság azokat állami forrásoknak tekinti –, amelyeket a dán rendszer szerint a TV2 reklámidőinek értékesítéséhez való jogban megnyilvánuló támogatás kezeléséért az állami vállalat (TV2 Reklame) kompenzálására szedtek be.⁹⁵

91 2008. július 17-i Essent Netwerk ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413), 69–75. pont.

92 2013. december 19-i Association Vent de Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851), 25. és 26. pont.

93 2014. október 22-i végzés, C-275/13, nem tették közzé, EU:C:2014:2314, 20. pont.

94 Uo., 30. és 31. pont. Ez utóbbi pontosítás releváns lehet (a 2015/1585 határozat (116) preambulumbekzdésében hivatkozott) azon kifogásra válaszul, amelynek értelmében „az EEG-pótdíj a német alkotmányjog értelmében nem minősült különleges járuléknak (*Sonderabgabe*), mert az EEG-pótdíjból származó bevételeket nem fizették be az állami költségvetésbe, és a hatóságok nem rendelkeztek – még közvetlenül sem – a források felett”.

95 2017. november 9-i Bizottság kontra TV2/Danmark ítélet (C-656/15 P, EU:C:2017:836), 59. és 63. pont. Ebben az ügyben a dán állam két állami vállalatot (TV2 Reklame és TV2 Alap) hozott létre, ellenőrzött, és hatalmazott fel arra, hogy kezeljék egy másik állami vállalat (TV2/Danmark) reklámidőinek értékesítéséből származó bevételeket. E bevételek mindig a dán állam ellenőrzése alatt voltak, és ezen állam rendelkezésére álltak, amely kulturális miniszterének lehetősége volt arra, hogy úgy döntsön, hogy azokat a TV2 Alapnak történő átutalás helyett más célokra használják fel.

b) Az állami források átruházása a jelen ügyben

122. A német kormány és a felperes vállalkozások szerint az EEG-pótdíj és annak meghatározott energiaigényes vállalkozások számára történő maximalizálása a törvény által bevezetett mechanizmusokat képez, azonban nem jár együtt állami források átruházásával, és a német hatóságok ellenőrzése alatt sem áll. Véleményük szerint e mechanizmus a PreussenElektra ítélkezési gyakorlat körébe tartozik, mert a 2012. évi EEG-törvény nem eredményezett lényeges változásokat az 1990. évi német szabályozáshoz képest, amelyet a Bíróság nem tekintett állami támogatásnak.

123. A Bizottság ezzel szemben, ahogy azt már a 2015/1585 határozatban is tette, azt állítja, hogy fennáll a források energiaigényes vállalkozások számára történő átruházása, amely a német hatóságok ellenőrzése alatt történik. Véleménye szerint a megújuló energiaforrások előmozdítására irányuló olyan mechanizmusról van szó, amely eltér a PreussenElektra ítéletben vizsgált mechanizmustól, és inkább más tagállamokban (Belgium, Franciaország, Spanyolország, Ausztria) alkalmazott olyan mechanizmusokhoz hasonló, amelyeket a Bíróság az állami támogatások közé sorolt, mert a közigazgatási szervek ellenőrzése alatt álló, bizonyos vállalkozások számára történő forrásmozgást jelentett.⁹⁶

124. A Bíróság e területre vonatkozó ítélkezési gyakorlatának elemzése alapján a Bizottság álláspontját osztom. Kiindulási pontként emlékeztetek arra, hogy az ÁRI-k által beszedett és nyilvántartott EEG-pótdíjat a német hatóságok a 2012. évi EEG-törvény által meghatározott, az átvételi árból és piaci prémiumokból eredő költségek fedezésére írták elő, amelyek a zöld (EEG) villamos energiát termelők számára a piacinál magasabb árat biztosítottak. Következésképpen az EEG-pótdíj az EEG villamos energia termelőinek támogatására irányuló német állami politika részét képezi, amelyet a 2012. évi EEG-törvény és ennek kiegészítő szabályai határoznak meg. A szóban forgó pótdíj csökkentésével a feldolgozóipari energiaigényes vállalkozások esetében enyhíteni kívánták az említett támogatás költségeinek a vállalkozások vonatkozó költségvetéseire gyakorolt hatását.

125. A főbb elemek, amelyek a német hatóságoknak az EEG-pótdíjból származó források felett gyakorolt ellenőrzését (beleértve a meghatározott energiaigényes vállalkozások számára történő csökkentését), és ennél fogva annak „állami forrás” jellegét mutatják, az alábbiak:

- e források állami jellegűek;
- az ÁRI-k törvényi kötelezettség értelmében kezelik az EEG-pótdíjat; és
- az EEG-pótdíj és annak meghatározott energiaigényes vállalkozások számára történő maximalizálása a német hatóságok igazgatási ellenőrzése alatt áll.

1) Az EEG-pótdíjjal beszedett források és összegük energiaigényes vállalkozások számára való csökkentésének állami jellege

126. A megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia termelői számára biztosítják az elsőbbségi értékesítést, valamint azt, hogy az őket illető összeget a helyi elosztórendszer-üzemeltetőktől (a törvényben előírt prémiumokkal) megkapják. Ez utóbbiak a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energiát továbbítják az ÁRI-knak, amelyek kötelesek megtéríteni az előbbiek számára az

⁹⁶ 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413); 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851); 2014. október 22-i Elcogás végzés (C-275/13, nem tették közzé, EU:C:2014:2314); a Törvényszék 2014. december 11-i Ausztria kontra Bizottság ítélete (T-251/11, EU:T:2014:1060).

általuk megfizetett prémiumokat. Az EEG-pótdíjat a villamos energia villamosenergia-tőzsdén történő értékesítése alapján kell kiszámolni. Ezt követően az EEG-pótdíjat teljesen pénzügyi szempontok szerint osztják szét az ÁRI-k között, és ez utóbbiak azt áthárítják a végső fogyasztókat villamos energiával ellátó vállalkozásokra.

127. Az EEG-pótdíj áthárítása a szolgáltató vállalkozások üzleti döntése, azonban *de facto* rendszerszinten történik, és a 2012. évi EEG-törvény alapját képező céllal összhangban van. A pótdíj meghatározott energiaigényes vállalkozások esetében történő maximalizálását a többi fogyasztóval szemben történő, ezzel összefüggő növelés kompenzálja,⁹⁷ azaz az azokkal szembeni növelés, akik nem részesülnek a szóban forgó maximalizálás előnyeiből.

128. A német kormány és a felperes vállalkozások szerint az EEG-pótdíj (és ebből következően a maximalizálása) kizárólag a magánforrásoknak szintén magánvállalkozások közötti mozgásával jár, amely vállalkozások kapcsolatai a polgári jog hatálya alatt álló, tisztán szerződéses jogviszonyok. Olyan rendszerről van szó, amely törvény keretében határozza meg valamely termék magánvállalkozások közötti minimális vételárát.

129. Nem értek egyet ezen érveléssel, mert az EEG-pótdíj nem az ÁRI-k egyszerű kezdeményezéséből ered, hanem a német szabályozás alkalmazásának eredménye, amely meghatározta az előnyben részesített kedvezményezetteket (az EEG villamos energia termelői és bizonyos energiaigényes vállalkozások), az úgynevezett „támogathatósági kritériumokat” és a támogatás szintjét, hogy pénzügyi forrásokat biztosítson az EEG villamos energia támogatási költségeinek fedezésére.

130. Az ÁRI-k nem írhatnak elő szabadon bármilyen EEG-pótdíjat és a német hatóságok felügyelik a számítási módját, a beszedését és a kezelését, valamint az energiaigényes vállalkozásokra alkalmazandó maximalizálást, amely előzetes közigazgatási aktustól függ. Az említett pótdíjat szabályozó rendelkezések biztosítják, hogy ezzel elegendő pénzügyi fedezet szerezhető meg az EEG villamos energiára irányuló támogatásra, beleértve az energiaigényes vállalkozások számára történő levonást. E rendelkezések nem engedik az említett költségek fedezésén túl további bevételek beszedését, és az ÁRI-k az EEG-pótdíjat nem használhatják fel más jellegű tevékenység finanszírozására.

131. Az EEG-pótdíj finanszírozását, valamint a maximalizálását úgy tervezték meg, hogy az EEG villamos energia termelésének támogatási költségeit lépcsőzetesen hárítsák át a német villamosenergia-piac szereplőire. Ahogy azt már előrebozsítottam, a rendszer logikája a következő:

- a villamos energia végső fogyasztói fizetik meg az EEG-pótdíjat, amelynek hatását a meghatározott energiaigényes vállalkozások számára enyhítik;
- a zöldvillamosenergia-termelők ehhez kapcsolódó pénzügyi támogatásban részesülnek; és
- a helyi elosztórendszer-üzemeltető vállalkozások, az ÁRI-k és a szolgáltató vállalkozások feladata az EEG-pótdíj összegének áthárítása, mindig a német hatóságok ellenőrzése mellett.

132. Az EEG-pótdíj jellege tehát a zöldvillamosenergia-termelés támogatására irányuló néhány állami alap jellegét mutatja, nem pedig a vállalkozások és a fogyasztók tisztán magánforrásainak jellegét, amely forrásokkal az előbbiek és az utóbbiak egymás között kereskedhetnek.

⁹⁷ Ezt állítja a Bizottság a 2015/1585 határozat (54) preambulumbekzdésében: „a Német Energiafogyasztók Szövetsége (Bund der Energieverbraucher) – amely elsőként nyújtotta be a Bizottsághoz a panaszát a 2012. évi EEG-törvénnyel kapcsolatban – azt állította, hogy az EEG-pótdíjjal összefüggő terhek csökkentése az energiaigényes vállalkozások esetében [...] állami támogatásnak minősül, és ezzel ártanak azoknak a német vállalkozásoknak és fogyasztóknak, akiknek a magasabb EEG-pótdíjat kell megfizetniük anélkül, hogy részesülnének hasonló csökkentésekből”.

133. Az említett jelleggel nem ellentétes, hogy Németországban nincsen kifejezetten az említett források kezelésére szánt közszervezet, amely feladatot a villamosenergia-piac szereplőinek kell ellátniuk (különösen az ÁRI-knak együttesen). Amint arra már emlékeztettem, a Bíróság szerint ahhoz, hogy az EUMSZ 107. cikk szempontjából állami források átruházásáról legyen szó, nem szükséges, hogy azok az állam költségvetéséből vagy vagyonából származzanak, vagy közszervezet járjon el a beszedése, átirányítása és kezelése tekintetében.

134. A forrás állami forrás jellegével történő felruházásához elegendő, hogy magánszemélyek más magánszemélyek részére forrásokat biztosítsanak, hogy azokat a támogatások végső kedvezményezettjeihez eljuttassák, akár az állami hatóságoktól eltérő jogalanyok kezelése mellett, feltéve hogy az anyagi források átruházása (a jelen ügyben a végső fogyasztóktól a zöldvillamosenergia-termelő vállalkozásokig) törvényi előírás alapján és igazgatási ellenőrzés mellett valósul meg. Ez a 2012. évi EEG-törvény által előírt támogatási mechanizmus, amely véleményem szerint hasonló az Association Vent De Colère! és társai ítélezési gyakorlat⁹⁸ alapját képező mechanizmusokhoz.

135. A támogatási szerkezetet a német jogalkotónak kellett megterveznie, ezért nem beszélhetünk a Doux Élevage ítélettel⁹⁹ azonos körülményekről. Továbbá e pénzüsszegek rendeltetését maga a jogalkotó határozza meg (az EEG villamos energia termelésének támogatása) és az ÁRI-k nem dönthetnek saját mérlegelésük alapján a felhasználásukról.¹⁰⁰

136. A német kormány és a felperes vállalkozások állításával ellentétben a jelen ügyben vizsgált eset nem tekinthető hasonlóknak a PreussenElektra ítéletben tárgyalt esethez. Ez utóbbi ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a német szabályozásban szereplő azon lehetőség, miszerint a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energiát termelő vállalkozások a piaci árnál magasabb áron értékesíthetik a villamos energiát, nem jár együtt állami források mozgásával. Véleményem szerint a két ügy közötti alapvető különbségek a következők:

- a PreussenElektra ügyben a magánvállalkozásokat nem hatalmazta fel arra a törvény, hogy állami forrásokat kezeljenek, hanem saját pénzügyi forrásaikból történő energiavásárlás kötelezettsége terhelte azokat.¹⁰¹ Ezzel szemben az EEG villamos energiát termelők kiegészítő díjazását, amely az ÁRI-kat terheli, nem saját pénzügyi forrásokból, hanem az EEG-pótdíjból teljesítik, amelynek összege kizárólag a 2012. évi EEG-törvény által létrehozott támogatási és kompenzációs rendszerek finanszírozását biztosítja;
- a PreussenElektra-ügyben vizsgált mechanizmus nem rendelkezett kompenzációs rendszerrel, míg a 2012. évi törvénnyel az állam biztosítja a zöld villamos energiát termelő magánszereplők számára a náluk felmerülő többletköltségek teljes kompenzációját, és lehetővé teszi, hogy e költségeket teljes mértékben a fogyasztók viseljék;
- a 2012. évi EEG-törvény bevezeti az EEG-pótdíjat (a feldolgozóipar meghatározott energiaigényes vállalkozásai számára történő maximalizálással), és megállapítja az ÁRI-k által biztosított lépcsőzetes áthárítását, amely által annak teljes összegét *de facto* a fogyasztók fizetik meg a számláikban, és azt az EEG villamos energiát termelők kapják meg. E körülmény azonban nem állt fenn a PreussenElektra ügyben.

98 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851), 25. pont; 2008. július 17-i Essent Netwerk Noord és társai ítélet (C-206/06, EU:C:2008:413), 70. pont; 2014. október 22-i Elcogás végzés (C-275/13, nem tették közzé, EU:C:2014:2314), 32. pont.

99 2013. május 30-i Doux Élevage és Coopérative agricole UKL-ARREE ítélet (C-677/11, EU:C:2013:348).

100 2006. június 15-i Air Liquide Industries Belgium ítélet (C-393/04 és C-41/05, EU:C:2006:403), 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlat.

101 E tekintetben lásd: 2013. december 19-i Association Vent De Colère! és társai ítélet (C-262/12, EU:C:2013:851), 35. pont.

137. A jelen ügyben fennálló rendszer e jellemzőinek köszönhetően a rendszer nem minősíthető pusztán olyan mechanizmusnak, amely valamely termék (EEG villamos energia) magánvállalkozások közötti minimális eladási árát határozza meg, a PreussenElektra ítélet és a Van Tiggele ítélet értelmében véve. Ezzel szemben a megújuló energiaforrások előmozdítására irányuló átfogóbb rendszerről van szó, amely a termelők számára biztosítja végeredményben a végső fogyasztóktól származó állami források mozgását, amelyet az ÁRI-k központosított módon kezelnek három német hatóság, nevezetesen a Bundesnetzagentur (szövetségi hálózati ügynökség, a továbbiakban: BNetzA), a BAFA és az Umweltbundesamt (szövetségi környezetvédelmi ügynökség) ellenőrzése és felügyelete mellett. E feladatokra később térek ki.

2) Az ÁRI-k EEG-pótdíj kezelésére vonatkozó törvényi kötelezettsége és a pótdíj csökkentése az energiaigényes vállalkozások számára

138. A német kormány és a felperes vállalkozások a 2015/1585 határozatban foglalt megállapítással szemben vitatják, hogy az ÁRI-kat együttesen nevezték ki egy állami forrás kezelésére. Véleményük szerint a 2012. évi EEG-törvény hatálya alá tartozó különböző szereplők – csakúgy, mint a többi gazdasági szereplő – egyszerűen egymás között rendezik el a törvény által rájuk ruházott jogokból eredő magánjogi követeléseiket. Ez alapján megkülönböztethetők azon köz- vagy magánszervezetektől, amelyeknek az EEG villamos energiára irányuló támogatási mechanizmusba való beavatkozását az Association Vent De Colère! és társai ítéletben vizsgálták.

139. Ezzel szemben úgy vélem, hogy az ÁRI-k feltétlenül kötelesek az EEG-pótdíjat kezelni (beleértve az energiaigényes vállalkozások számára történő csökkentését) a 2012. évi EEG-törvény által előírt kötelezettség értelmében, amely által az EEG villamos energiára irányuló támogatási rendszer működésének középpontjává válnak. Ez következik a 2012. évi EEG-törvénynek különösen a 34–39. §-ában előírt feladatokból.¹⁰²

102 A 2015/1585 határozat (106) preambulumbekzdése szerint az ÁRI-k feladata:

a területükön termelt EEG villamos energia megvásárlása közvetlenül a termelőtől, amennyiben az közvetlenül kapcsolódik az átviteli vonalhoz, vagy az elosztórendszer-üzemeltetőtől átvételi áron vagy piaci prémiumon. Ennek következtében mind az EEG villamos energia, mind a 2012. évi EEG-törvény által előírt támogatás pénzügyi terhei központosítva vannak mind a négy átvitelrendszer-irányító szintjén,

a »zöld villamos energia által biztosított kedvezmény« alkalmazása az olyan szolgáltatókra, akik azt igénylik, és teljesítik a 2012. évi EEG-törvény 39. §-ának (1) bekezdésében foglalt vonatkozó feltételeket,

az EEG villamos energia mennyiségének kiegyenlítése az irányítók között oly módon, hogy mindegyik irányító ugyanannyi EEG villamos energiát vásároljon,

az EEG villamos energia értékesítése az azonnali piacon a 2012. évi EEG-törvényben és a végrehajtási rendeleteiben meghatározott szabályok mentén, amit közösen is megtehetnek,

az EEG-pótdíj közös kiszámítása, amelynek a Németországban fogyasztott minden kWh-ra nézve ugyanannyinak kell lennie, mint az EEG villamos energia értékesítéséből eredő bevételek és az EEG villamos energia vásárlásához kapcsolódó kiadások közötti különbség,

az EEG-pótdíj közös közzététele egy meghatározott formátumban a közös honlapon,

az EEG villamos energiára vonatkozó összesített adatok közzététele,

az előzetes EEG-pótdíj összehasonlítása azzal az értékkel, amit egy adott évben ténylegesen el kellett volna érnie, és a pótdíj kiigazítása a következő évre,

előrejelzések közzététele több évre előre,

az EEG-pótdíj visszatérítése [helyesen: beszedése] a villamosenergia-szolgáltatóktól,

(minden) egyes irányítónak külön számlán kell vezetnie a 2012. évi EEG-törvénnyel kapcsolatos pénzügyi forgalmat (kiadások és bevételek)."

140. Az EEG-pótdíj a német jogalkotó által előre és kizárólagosan meghatározott célokra fordított forrásként jelenik meg, amelynek visszatérítése bizonyos olyan közvetítők beavatkozását igényli, amelyek felhatalmazást kaptak a pótdíj beszedésére és kezelésére. Külön számlán kezelt olyan összegekről van szó, amelyek nem kerülnek be az ÁRI-k általános költségvetésébe, és azok nem is rendelkezhetnek felettük szabadon. Az ÁRI-k feladata – az állami felhatalmazás alapján – éppen a végső fogyasztóktól a termelők felé irányuló pénzügyi forgalom biztosítása a velük szemben előírt törvényi kötelezettség keretében. Tehát nem magánjogi követeléseket számolnak el, hanem állami felügyelet mellett olyan pótdíjat igazgatnak, amely közjogi jelleggel rendelkezik.

3) A német hatóságoknak az EEG-pótdíj felett gyakorolt ellenőrzése

141. A német kormány és a felperes vállalkozások továbbá azt állítják, hogy a hatóságok – főleg a BNetzA és a BAFA – hatásköre túlságosan korlátozott ahhoz, hogy jelentős ellenőrzést gyakoroljanak az EEG-pótdíj (és ennél fogva az energiaigényes vállalkozások számára történő maximalizálása) felett. Németország szerint a 2012. évi EEG-törvénynek a pótdíj kiszámításának módjával, az átláthatósági követelményekkel, valamint a BNetzA által véghezvitt felügyelettel kapcsolatos szabályai kizárólag a kifizetési láncban részt vevő valamelyik magánszereplő jogalap nélküli gazdagodásának megakadályozását célozzák.

142. A német hatóságok azonban nemcsak az EEG-pótdíj beszedésében részt vevő szereplők cselekvéseinek jogszerűségét felügyelik, de ha szükséges, szankciókat vezetnek be (BNetzA), vagy egy energiaigényes vállalkozás számára megadják a csökkentett pótdíjhoz való jogot (BAFA). Véleményem szerint az EEG-pótdíj feletti ellenőrzés és közigazgatási felügyelet tagadhatatlan.

143. Konkrétan a 2012. évi EEG-törvény 61. §-a értelmében a BNetzA-t a felügyeleti feladatai keretében arra vonatkozó ellenőrzési kötelezettség terheli, hogy az ÁRI-k az EEG villamos energiát ugyanezen törvény 37. §-a rendelkezéseinek megfelelően értékesítik-e, és hogy a törvényi és rendeleti előírások betartásával határozzák-e meg, állapítják-e meg, teszik-e közzé és számlázzák-e ki a villamosenergia-szolgáltatóknak az EEG-pótdíjat. Másrészt a 2012. évi EEG-törvény 48. §-ának megfelelően az ÁRI-k benyújtják a BNetzA részére a kompenzációs mechanizmushoz felhasznált adatokat.¹⁰³

144. A BNetzA végrehajtási jogkörrel és feladattal van megbízva azon különböző kiadási és bevételi tételekkel kapcsolatosan, amelyeket az ÁRI-k felhasználhatnak az EEG-pótdíj kiszámításához. Az említett ügynökség végrehajtható határozatokat hozhat az EEG-pótdíj mértékének kiigazítása érdekében, valamint bírságot is kiszabhat a rendszerbe bevont szereplőkre a 2012. évi EEG-törvény betartásának biztosítása céljából.

145. Az energiaigényes vállalkozásokat illetően a közigazgatási eljárás ugyanúgy jelentőséggel bír: e társaságoknak az illetékes minisztérium rendelkezésére kell bocsátaniuk az ahhoz szükséges információt, hogy ellenőrizni lehessen a 2012. évi EEG-törvény 40. §-ában foglalt célkitűzések elérését. A BNetzA-nak biztosítania kell, hogy az EEG-pótdíjat csak a 2012. évi EEG-törvény 39. §-ában foglalt

¹⁰³ A 2015/1585 határozat (39) preambulumbekzdése szerint a BNetzA-nak biztosítania kell, hogy:

az átvitelrendszer-irányítók a vonatkozó szabályoknak [...] megfelelően értékesítik az azonnali piacon azt a villamos energiát, amely után átvételi árat fizettek,

az átvitelrendszer-irányítók helyesen határozzák meg, állapítják meg és teszik közzé az EEG-pótdíjat,

az átvitelrendszer-irányítók helyesen számítják fel a villamosenergia-szolgáltatóknak az EEG-pótdíjat,

a hálózatüzemeltetők helyesen számítják fel az átvitelrendszer-irányítók az átvételi árat és a prémiumokat.
[...]"

feltételeket teljesítő villamosenergia-szolgáltatók esetében csökkentik. Továbbá a BAFA határoz arról, hogy az energiaigényes vállalkozásoknak, amelyek azt kérték, joguk van-e csak csökkentett EEG-pótdíjat fizetni, amely határozat a német közigazgatási bíróságok előtt, nem pedig polgári bíróságok előtt támadható meg.

146. A német hatóságoknak az EEG-pótdíjjal beszedett források felett gyakorolt felügyeleti és ellenőrzési jogköreinek nem teljes körű felsorolása alapján nem találom kellően indokoltnak annak fenntartását, hogy a 2015/1585 határozat érvénytelen, mivel megállapítja, hogy a szóban forgó források az említett állami hatóságok ellenőrzése alatt állnak.

147. Úgy vélem tehát, hogy az EEG-pótdíj maximalizálása, ahogy azt a felperes vállalkozások esetében alkalmazták, az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének értelmében vett állami források javukra történő átruházását jelenti.

V. Véggövetkeztetés

148. A fenti megfontolásokra tekintettel a következőket indítványozom a Bíróságnak:

- „1) Nyilvánítsa elfogadhatatlannak a Verwaltungsgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Main-i közigazgatási bíróság, Németország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést.
- 2) Másodlagosan határozzon úgy, hogy a jelen ügyben nem merültek fel olyan tényezők, amelyek lehetővé tennék az SA.33995 (2013/C) (korábbi 2013/NN) számú állami támogatásról (végrehajtotta Németország a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia és az energiaigényes vállalkozások támogatása érdekében) szóló, 2014. november 25-i (EU) 2015/1585 európai bizottsági határozat érvénytelenségének megállapítását annyiban, amennyiben az említett határozat a német szabályozás által előírt általános pótdíj meghatározott, nagy mennyiségben villamos energiát fogyasztó vállalkozások számára történő csökkentésére vonatkozik.”